

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

Katedra psychologie

OSVOJOVÁNÍ KRESBY P ED^TKOLÁKY

DEVELOPMENT OF PRESCHOOLERS DRAWING

Bakalá ská práce

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Miroslav Klusák, CSc.

Autor diplomové práce: Martina Machá ková

Studijní obor: U itelství pro mate ské -koly

Forma studia: Prezen ní

Bakalá ská práce dokon ena: b ezen, 2011

PDF Complete

*Your complimentary use period has ended.
Thank you for using PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Prohlá-ení

Prohla-uji, že jsem bakalá skou práci vypracovala samostatn a pouze s využitím literatury, kterou cituji a uvádím v seznamu.

V Praze dne: .....

Jméno a p íjmení: Martina Machá ková

Podpis: .....

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Poděkování

Děkuji PhDr. Miroslavu Klusákovi, CSc. za odborné vedení práce, poskytování rad teoretických i praktických. Dále děkuji za rady a trpělivost v mých stálých otázkách paní učitelce K. H. z fakultní mateřské školy. A má vděčnost patří i rodičům za strávený čas nad korekturami textu a jejich rady.

Příjmení a jméno: Macháková Martina

Katedra: psychologie PdF UK Praha

Název práce: Osvojování kresby předškoláky

Název práce v anglickém jazyce: Development of Preschoolers Drawing

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Klusák, CSc.

Počet stran: 55

Počet příloh: 88

Počet citované literatury: 6

Clíčová slova:

Kresba dětí

Tvořivost a kreativita

Kategorie a subkategorie vývoje výtvarné tvorby

Rozbor kresby

Tématický vzdělávací plán

Resumé v českém jazyce

Bakalářská práce je zaměřena na osvojování kresby předškoláky.

Popisuje, o co jde paní učitelce K.H. ve výtvarné tvorbě dětí, jak s dětmi pracovat, aby dosáhly požadovaných stupňů vývoje kresby.

Zabývá se též tématickým vzdělávacím programem konkrétní mateřské školy a stylem vedení dětí za účelem dosažení určitých stupňů vývoje v konkrétních výtvarných kategoriích.

Blíže pak charakterizuje, jak dalece děti splývají tyto kategorie a jak se v kreslení ve sledovaném období zlepšily.

Na závěr se ve své práci zabývám srovnáním získaných poznatků z praxe s vybranou odbornou literaturou.

Surname and first name: Macháková Martina

Department: psychologie PdF UK Praha

Title of thesis: Osvojování kresby předškoláky

Thesis title in English: Development of Preschoolers Drawing

Supervisor: PhDr. Miroslav Klusák, CSc.

Number of pages: 55

Number of attachments: 88

Number of used literature: 6

Keywords:

Children's drawing

Creativity and inventiveness

Categories and subcategories of the development of art work

Drawing analysis

Educational programme of the class

Summary in English

The bachelor's thesis is focused on development of Preschoolers Drawing

It describes what professor K.H. wants to express in children's art creation, how to cooperate with children so they could achieve required levels of the drawing development.

It dwells on the educational program of a class in a specific kindergarten and the style of leading children with the purpose of reaching certain levels of development - a progress in several categories of art.

It closely characterizes how far children live up to these categories and how they improved in drawing during the observed period.

At the conclusion of my thesis I deal with comparing all the acquired facts from the practical training with selected technical literature.

OBSAH	6
1. ÚVOD	7
2. HISTORIE VÝZKUMU	8
2.1 Charakteristika –kolky, u ítelek, d tí	8
2.2 Postup p í sb ru dat	10
3. ROZBOR A VÝKLAD EMPIRICKÝCH DAT	12
3.1 T ídní vzd lávací plán ó výtvarná výchova	12
3.2 O co jde v kresb ó kategorizace.....	32
3.2.1 Vlastní kategorizace	33
3.3 Kategorie výtvarn výchovných cíl a aktivit v kresbách vybraných d tí.....	37
4. DISKUSE S ODBORNOU LITERATUROU	39
4.1 Diskuse teorií vývoje kresby v jedné "oby ejné" M™.....	40
4.2 Diskuse s kognitivn psychologickou teorií vývoje kresby	41
4.3 Diskuse s teorií vývoje kresby podle J. Ufdila	44
4.3.1 Co více se mohu z kreseb d tí dozv d t, podle J. Ufdila?	50
4.4 Diskuse s teorií chyby ve výtvarné výchov jako prost edku vývoje kresby.....	51
5. ZÁV R.....	54
6. LITERATURA	55

Téma *Osvojování kresby p ed-koláky* bylo vypsané jako téma bakalá ské práce s tím, že studentka i student provedou výzkum toho, o co jde u ítelkám v d tské kresb ve výtvarné výchov v mate ské -kole a jakými prost edky se toho snaží dosáhnout. A dále, že teorie zkoumaného jevu bude konkretizovaná pomocí hodnocení kreseb vybraných d tí, a tak obohacena o výpov o tom, jak a co d tí z vyty ených úkol zvládají i nezvládají. Bakalá ská práce tak byla zadaná jako zpráva z výzkumu, a to v terénu. Nem lo se jednat ani o modelovou metodiku výtvarné výchovy v mate ské -kole, ani o encyklopedický p ehled i kritický rozbor sou asn používaných metodik i u ebnic výtvarné výchovy, ani o encyklopedický p ehled i kritický rozbor odborné literatury z vývojové psychologie dít te, ani o " ist " vývojov psychologický výzkum vývoje tzv. spontánní d tské kresby (který je provád ný, jakoby d tí v daném v ku nep í-ly do styku s výchovným úsilím svých blízkých i výchovných institucí).

Toto zadání jsem si zvolila, protože kresba d tí p ed-kolního v ku velice zajímá. Domnívám se, že je kresba základem pro rozvoj d tí ve více oblastech. Skrze kresbu se dít nenásilným zp sobem p ípravuje na vstup do základní -koly, posouvá se dál ve vývoji a to jak z pohledu psychologie a osobnosti dít te, tak i z vývojového a diferenciálního pohledu. Kresbu m ěme využít jako cestu k dít ti, navázat skrze ní s dít tem kontakt a lépe mu porozum t.

Cht la jsem své teoretické znalosti porovnat s praxí a zjistit, jak vypadá v praxi správné a vhodné vedení u ítelem za ú elem dosažení takových úrovní d tských kreseb, které jsou pot ebné na p echod na základní -koly.

O tom, jak se mi poda ilo dané zadání splnit, tedy vypovídají následující kapitoly. V t ch nejd íve popisuji, jaký design výzkumu jsem zvolila, kde jsem jej provád la a jak jsem p ítom postupovala p í sb ru empirických dat. Následn prezentuji svá empirická data, jejich rozbor a výklad. A kone n se v nuji diskusi svých záv r s vybranými prameny odborné literatury.

Pro svůj výzkum jsem vyuffila p ístup do terénu jedné mate ské –koly zam ené na výtvarnou výchovu. Design výzkumu lze tedy charakterizovat jako terénní (vs. laboratorní i sekundární analýza odborné literatury), a to jako p ípadovou studii jedné výchovné instituce pro p ed–koláky (vs. nap . dotazníkové –et ení v reprezentativním v ýb ru institucí daného druhu). Mnou provedená terénní p ípadová studie se blíffí tzv. etnografií ó také já jsem ke sb ru dat pouffívála dlouhodob j–í pozorování, rozhovory, sb r artefakt . Pro svou bakalá skou práci jsem v–ak nakonec vyuffila k systematickému rozboru a výkladu jen ást nashromáffld né zku–enosti, informací, materiál . To ostatní mi poslouffilo jen zprost edkovan , jako více i mén intuitivn .

2.1 Charakteristika –kolky, u ítelek, d tí

Tato mate ská –kola je zam ena na výtvarnou výchovu, má 6 t íd, z toho 5 homogenních a 1 heterogenní. Je umíst na v centru Prahy a má pestrý celoro ní program, vytvá ejí se zde r zné projekty, výtvarné nevyjímaje.

Mate ská –kola má také mnoffství nadstandardních aktivit jako je plavecký v ýcvik, náv–t vy divadel, tematické vycházky, sportovní akce atp. V budov mate ské –koly se nachází, krom b flných provozních ástí, mate ské centrum, –kolní klinický logoped a Centrum volného asu, které ve –kolce nabízí nejr zn j–í zájmové krouffky.

V celé –kolce je zapsaných 168 d tí, rozd lených do t íd nej ast ji po 27 d tech. D tí jsou kafdý rok (podle v ku) v jiné t íd a mají jinou paní u ítelku. Jen d tí p ed–kolní (–estileté), pokud mají odklad –kolní docházky, z stávají ve své t íd .

V této t íd jsem byla na praxi a seznámila jsem se s d tmi, jejichff kresby jsem posuzovala. Jsou zde d tí ve v ku 5, 6 i 7 let. N které mají individuální vzd lávací plán, aby dosáhly pot ebné úrovn pro vstup do –koly, jiné d tí mají odklad –kolní docházky pouze na základ fládosti rodi .

Seznámila jsem se celkov se ty mi pedagogffkami, které se spolupodílely na tvorb t ídního plánu. V–echny mají st ední pedagogickou –kolu a n kolikaletou praxi ve vzd lávání p ed–kolních d tí. V–echny jsou maminkami, proto mají i osobní zku–enosti s prací s d tmi a jejich vývojem.

zaměření na inności s dětmi a jiné přístupy k nim, v přístupu k dětem. Mezi učitelkami (nejen tmito ty mi) panuje kolegiální a přátelské ovzduší, všechny jsou schopné a ochotné se vzájemně doplňovat a pomáhat si. Jedna z učitelek, která v této třídě učí, má vystudovanou střední pedagogickou školu a vysokou školu zaměřenou na výtvarnou výchovu. S touto paní učitelkou jsem na své bakalářské práci spolupracovala a pro lepší orientaci v textu ji označuji iniciálami K. H.

Ve které výtvarné akci tedy nebo i celé školky paní učitelka K. H. buď pomáhá vymýšlet nebo je tvořící přímo ona a ostatní paní učitelky jí pomáhají. Je výborným pedagogem a pod jejím vedením se děti rychle a rády učí novým věcem. S její 15ti letou zkušeností s vedením předškolních dětí ví přesně, co od dětí požadovat, jak je vést, jak jim pomoci, když mají v něčem problém. Pro mě byla na praxi vzorem, rádcem, pomocníkem, pedagogem a inspirací. A proto mě zaujalo, jak si ví rady s vedením dětí, jak je nenásilným způsobem motivuje ke konkrétním dovednostem, za což jsem se o její způsob práce více zajímat.

Dozvěděla jsem se, že v oblasti výtvarné výchovy jsou na děti kladené různé požadavky ze strany logopedů, psychologů, rodičů, ale hlavně ze strany základních škol. Snahou dětí opravdu pečlivě opravit na školce. Spolu s ostatními 4 učitelkami vytvořila třídní vzdělávací plán, který jsem si směla přečíst. Výtvarná výchova a inności s ní spojené jsou ve třídním plánu zastoupeny velkou měrou a z výtvarných aktivit děti vyplývají další dovednosti a naopak, pokud dětem něco dává problémy, ve výtvarných innostech se to projeví. Proto jsem se rozhodla, že zmapuji tento třídní plán se zaměřením na kresbu dětí.

Třídní vzdělávací plán tedy 3.B je rozdělen do 10 tematických celků odpovídajících deseti měsícům strávených ve školce. Každý z měsíců má své podtéma a ta jsou dále rozepsána. V nich jsou popsány všechny oblasti vzdělávání dětí předškolního věku v motivacích innostech. V třídním plánu se dá velmi dobře orientovat a inności jsou srozumitelně popsány. Jsou to jen návrhy, témata toho, co paní učitelka K. H. někdy s dětmi v určité období dělala. Témata různě, vyúsťívá je v mnoha innostech (nejen u těch, ke kterým jsou napsané). Pokud dětem něco dává problémy, začít inności tak, aby se postupně dostaly k tomu, co mají do začátku školní docházky zvládnout.

fakultní –kolce svoji pedagogickou knihovnu, která je jak teoretická, tak i taková, ze které mohou čerpat inspiraci na přímou práci s dětmi. Od paní editelky K. H. jsem se dozvěděla, že dříve používala různou odbornou literaturu ke své praxi daleko více než nyní. Težko ví, čeho a jakým způsobem lze dosáhnout, a proto se z knih pouze inspiruje. Vyšší literatury od Těmuly P., Dvořákové H., Pausewangové E., Roeselové V., Uřídila J., Zhoře I., a mnoho dalších. Ne všechny knihy jsou speciálně určené pro předškolní vzdělávání, ale i když jsou určeny pro vyšší stupeň škol, je v nich množství zajímavých a podnětných nápadů, se kterými paní editelka K.H. dále pracuje.

Celá mateřská škola pracuje s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání. Podle něj a podle školního vzdělávacího plánu, který vypracovala paní editelka si paní editelky sami tvoří týdenní vzdělávací plány tak, aby naplnily požadované kompetence a očekávané výstupy. Podle Rámcového vzdělávacího plánu, který je tvořen několika vzdělávacími oblastmi, rozdělují paní editelky i výtvarné činnosti tak, aby byly propojené jednotlivé vzdělávací složky z plánu. Výtvarná tvorba proto navazuje na dramatické, pohybové, hudební a další činnosti.

2.2 Postup při sběru dat

Do této fakultní mateřské školy jsem se dostala díky praxi na škole. V Praze je jen několik fakultních škol a z nich jsme si musely vybrat, kam na praxi půjdeme. Každá škola má své specifikum a v této mateřské škole se mi líbilo její zaměření na výtvarnou výchovu. Několikrát jsem zde absolvovala týdenní i čtrnáctidenní praxe a znovu jsem se vracela do této předškolky, kde jsem již znala paní editelku i některé děti, které zde zůstaly z důvodu odkladu školní docházky.

Když jsem se rozmyslela, jaké téma bakalářské práce by mě zajímalo, uvědomila jsem si, že mě přitahuje nejen výtvarná výchova, ale i příběh a vznik tvorby u předškolních dětí. Jejich interpretace a doplňující informace k dějům, jejich pohled na svět, sny, pocity, přání a obavy, vyjádřené v jejich dílech. Zajímá mě kresba i z pohledu psychologie. Vydala jsem se proto znovu za paní editelkou, která mi přislíbila pomoc při sběru dat.

ných i spontánních innostech, sama jsem si s nimi a jsem se alespo áste n se s d tmi seznámit a v rámci pln ní úkolu v p edm tu Didaktika výtvarné výchovy III. jsem pro tyto d ti vytvo ila výtvarný projekt a jednu tematickou kresbu jsem jim zadala.

Vyzkou-ela jsem si tedy, jak d ti pracují, jak reagují na zadání, jak jsou pe livé a pozorné, zda je innost zaujala nebo je nudí. Tento výtvarný úkol je zaznamenán v kresbách d tí jako téma: šVe svém snu cht l bych mít toho, kdo chce se mnou snít. Hrajeme si, zlobíme, v-echno ve snu tvo íme.õ Jejich kresby jsem kařdí m síc v období od zá í do února chodila k nim do t ídy fotografovát.

P i praxi jsem m la moflnost nahlédnout do r zných materiál a dokument ve t íd a tak jsem se dostala k T ídnímu vzd lávacímu plánu, který rozepsaly 4 paní u ítelky, které mají bohaté zku-enosti s p ed-koláky. Rozhovory s u ítelkami ohledn tohoto plánu jsem vedla v zájmu praxe a své dal-í p ípravy pro práci v mate ské -kole. Kdyfl jsem za ala mapovat práci paní u ítelky K. H. v oblasti výtvarné výchovy, nabídla mi, fle mi p j í T ídní vzd lávací plán, abych si mohla p e íst, jakými jednotlivými kroky postupuje p i výuce výtvarné výchovy.

P i tení plánu m napadlo, fle bych se mohla zam ít ve své práci pouze na kresbu a její rozvíjení u p ed-kolních d tí a tak jsem se dohodla s paní u ítelkou K. H., fle si mohu vypsát z plánu v-echny body vztahující se k výtvarným innostem. Paní u ítelky mi byly nápomocné s rozepisováním jednotlivých bod , nad T ídním vzd lávacím programem jsme vedly ízené i spontánní rozhovory. M la jsem p ipravené otázky týkající se výtvarných inností, ve kterých mi nebylo zcela jasné, co bylo u ítel iným zám rem a co m ly d ti za úkol a paní u ítelka K. H. mi popisovala innosti a situace tak, jak probíhaly.

Dále jsem m la p ipravené otázky, zam éné na konkrétní innosti paní u ítelky K. H., její celkovou práci, styl vedení, cíle, ke kterým d ti vede. Jednotlivé ásti mojí bakalá ské práce jsem jí posílala k odsouhlasení. Na praxích jsem nejen pozorovala práci zku-ených pedagog a dozvídala se, co v-e obná-í, co se kařdíou inností d ti u í, ale také jsem si práci s p ed-koláky vyzkou-ela sama. Díky reflexím s u ítelkami, které m p i práci sledovaly, jsem se mohla dozv d t, jak jinak se dá s d tmi pracovat, abych dosáhla v t-ích úsp ch , jak je motivovat a vést. Získala jsem ur itou zku-enost a citlivost k nahlíření na d tské práce a u ila jsem se s d tmi pracovat i individuáln podle jejich pot eb. Tuto citlivost a zku-enost jsem dále rozvinula a obohatila v teorii, v p edm tu Didaktika VV I., II., III. s paní doktorkou Hazukovou.

... mohla alespo na základní úrovni popsat výtvarné sledovat určitý pokrok v jejich tvorbě.

3. ROZBOR A VÝKLAD EMPIRICKÝCH DAT

3.1 Třídní vzdělávací plán o výtvarná výchova

Výchozím zdrojem informací pro systematický rozbor toho, o co paní učitelce K. H. jde v didaktické kresbě a jakými prostředky se toho snaží dosáhnout, byl pro mne Třídní vzdělávací plán. Ve třídě 3.B je rozdělen do 10 tematických celků, které odpovídají deseti měsícům, které děti stráví ve škole. Každý z měsíců má pět podtémat a ta jsou dále rozvedena. V nich jsou popsány všechny oblasti vzdělávání dětí předškolního věku v motivacích činnostech. V třídním plánu se dá velmi dobře zorientovat a činnosti jsou srozumitelně popsány.

Jednotlivé body v Třídním vzdělávacím plánu jsou jen návrhy, témata toho, o co paní učitelka nikdy s dětmi v těchto obdobích dělala. Témata rozněmání, vyvolávají je v mnoha činnostech, nejen v těch, ve kterých jsou popsány. Pokud děti nemají žádné problémy, za určitých činností tak, aby se postupně dostaly k tomu, co mají dožadovat –kolní docházky zvládnout.

Průběh plánu a práce s dětmi ilustruje následující úryvek z rozhovoru s paní učitelkou K. H.

o se snažíte v kresbách dětí dosáhnout?

Aby děti měly radost z procesu výtvarného tvoření. Aby děti zvládly bez problémů své projevy tvořivosti a aby dokázaly zapojit své tvůrčí představy a sdílely tak výtvarné činnosti s ostatními.

Jaké jsou vaše strategie a taktiky v oblasti výtvarné výchovy?

Nenásilně. Tak, aby dítě samo objevovalo celý svět takzvané výtvarné výchovy. Nepředkládám hotové vzory, ale snažím se dát dětem na výběr, inspirovat, motivovat, nenápadně vést k cíli přes profítek. Spřehlednutím na individuální zvláštnosti každého dítěte, protože právě výtvarná výchova dává dětem maximální prostor pro vyjádření se a často ji nečinně výchovy velkou množinou možných správných výsledků.

malby?

lovedností celé t řidy. Tomu p řizp řobuji nám ty řo

řukoly řo tempo atd. p ři vřytvarném tvo ření.

Jak d ři motivujete?

Nejrad ři tak, aby motivace obsahovala p řitařlivost, vhodnost, podn řnost, emocionalitu a nřpaditost. Tak, aby motivace nebyla um řlř, ale aby p řirozen ř vychřzela z prřv probřihajřícího řematu řo integrovanřho bloku.

Jakř materiřl je vhodnř, jak je dobrř ho pouřřvat?

Kařdř materiřl, kterř je p řim řenř pro danou v řkovou skupinu a je bezpe nř a zdravotn ř nezřvadnř pro d ři.

Jak pracovat s d řtmi, kterř nechť jř malovat, nejde jim to a nebavř je to?

Trp řliv ř, individuřln ř, kr řek po kr řku, ale chřtřt a pomoci t řmto d řtem k d řř řm cřl m p řed pozd ř-řmi cřli finřlnřmi. Vřce promotivovat a hovo řit s t řmito d řtmi. Propagovat spř-e integrovanř bloky a uvnřt řnich vřytvarnř tvo řenř neřř izolovanou vřytvarnou vřchovu.

Jako dokument, s jehořř pomoci se orientujř samotnř panř u řitelky, se v-řak T řdnř vzd řlřvacř plřn, p řes v-řechnu jeho relativnř nezřvaznost, nabřzel k vyuffitř ři pro moji vlastnř orientaci. Nepracovala jsem v-řak nakonec jen se samotnřm textem. Z plřnu jsem vybrala body, kterř se třkajř vřytvarnř vřchovy. Kařdř z bod ř jsem pak probřala alespo ř s jednou panř u řitelkou, kterř se na jeho sepsřnř podřlela. V rozhovorech mř tedy panř u řitelky hoľy a "mrtvř" artefakt komentovaly a "ořřivily".

Pro prezentaci vřslednřho materiřlu jsem zachovala chronologickř uspo řadřnř z originřlnřho dokumentu. Ke kařdřmu m řsici je v řzřvorce uvedeno jeho integrujřcř řema z T řdnřho vzd řlřvacřho plřnu. Za odrřřfkou jsou kurzřvou vypsanř body třkajřcř se vřytvarnř vřchovy. B řlnřm p řsmem v řodstavci pod řm je heslovit ř zaznamenřnř komentř u řitelk. Pod řodstavcem je vřřdy je-t ř polofka "Materiřl", kde jsou vypsanř pouřřitelnř materiřly a vřytvarnř instrumenty.

Jak jsem zmřnila, je to seznam mořřnřch řinnostř, kterř panř u řitelka v praxi r řzn řobm řuje, dopl řuje. Na n kterř řukoly t řeba nedojde v řbec nebo jsou nahrazeny jinřmi. Takř se mohlo zm řnit provedenř řinnostř ve řp řsobu motivace, řematu, prezentace a vysv řlenř řukolu ři pouřřitřm materiřlu. Jak řřkala panř u řitelka K. H., dovolřm-li si parafrřzi, aby motivace z prřv probřihajřcřho integrovanřho bloku a řematu vychřzela p řirozen ř.

- ❖ *U it d ti graficky zaznamenávat pohyb vycházející z ramenního kloubu (VV hra v návaznosti na TV ó š Kdyfl na podzim fouká vítr = pojem linie; uhel, rudka)*

Uvol ování ramenního kloubu, manipulace s materiálem, seznamování se s pojmem linie. Vést pohyb ruky. Nebát se a zvládat v t-í formát papíru.

Materiál: tvrtka, uhel, rudka

- ❖ *Prohlubovat a obohacovat komunikaci mezi d tmi výtvarnou hrou (hra s barevnou skvrnou ó mísení 2 základních barev v barvu dopl kovou)*

D ti ve skupinách rozfoukávají barvy ó vytvá ejí skvrny. Jedná se o spolupráci a komunikaci mezi d tmi. U í se míchat barvy na papí e i v kelímcích, zkou- ejí, co vzniká ze dvou a více barev. Zku- enosti se zapou- t ním barev lze pak vyuffit v malb nebo kresb temperovými barvami, kdy dáme d tem jen omezený po et barev a ony mají nakreslit n co, kde bude co nejvíce barev.

Materiál: tvrtka, temperové barvy

- ❖ *Rozvíjet grafický typ lidské figury v ur ité d jové souvislosti (tématická kresba ó š Fotografie z prázdninõ)*

Kresba lidské figury v d jovém kontextu. Vzpomínky na prázdniny a kresba silného záflitku, p íjemné vzpomínky. Skrze citový proflitek. Libovolná figura ve zvoleném d ji. Volné téma. D ti si mohou vybrat nebo paní u itelka úkol zadá vřdy jinak.

Materiál: A4 ó A3, rudka, suchý pastel, pastelky, voskové pastely

- ❖ *Vést d ti k vnímání barev v podzimní p írod (poznávání barev dopl kových, odstíny barev) ó š Sk í babky Ko ená kyõ ó malba temperovými barvami)*

Spole ná tvorba obrázku otev ené sk ín na veliký formát. D ti sbírají a dávají p írodniny do zava ovacích sklenic. Mají as a prostor pro pozorování barev a tvar p írodnin a dále se s nimi spole n pracuje. Je to tedy kolektivní práce na balicím papíru, kdy vytvo í sk í s dve mi a zakreslují do ní p írodniny, se kterými se seznámily p í pozorování.

Materiál: balicí papír A1, temperové barvy, -t tce

- ❖ *U it d ti vnímat zvlá-tnosti tvaru kv tin, trav, strom a plod (š Ovocné p íb hyõ ó kresba ovoce v ráme ku)*

ve s ovocem a s rostlinami seznamují, jak osobně
, tak i zprostředkovaně na obrázcích ve školce

a sami si ovoce nosí do školky.

Doty dostaly tvrtku, která jim měla tvar nějakého ovoce a do toho kreslily nějaký
podzimní výjev s dozráváním ovoce, něco o podzimu, o ovocných stromech (např. :
sklize ovoce, strom, na kterém toto ovoce roste, podzimní krajina, využití ovoce
zpracování, ...)

Materiál: tvrtka nějaká konkrétní, připravený tvar, tužka, vodové barvy na kolorování kresby,
štetec, dřívko.

- ❖ *Vést děti k výtvarnému vyjádření zvířecí figury (kresba suchým pastelem
o š Sově o i, š Pavouci v síti)*

Vědomat si a poukazovat na detaily, které charakterizují jednotlivá zvířata. Různý styl
kresby (např. sovi o i o kresba peří ek kolem očí - ústky dokola směr od očí. Jde zde
o detaily zvířat, které děti mají zpracovat, zdůraznit tak, aby bylo patrné, které
zvířátko je čím charakteristické. Pracovat s pohádkami, příběhy, encyklopediemi,
obrázky,...

Materiál: tvrtka A4, suchý pastel

➤ **újen (Barevné zbarování)**

- ❖ *Rozvíjet estetický vztah ke svému okolí (na základě pozorování
přirodního prostředí vytvářet esteticky působivé kulisy pro celokolní
slavnost o š Podzimní posvícení)*

Vychází se z pozorování, z vlastních zážitků z procházek. Spolupodílí se nějak kolektivní
práce třídy a nakonec celé školky. Zdobení třídy nějak sounáležitost k ostatním třídám
i jednotlivým dětem.

Například zapouštíte barev podzimu do klovatiny nějak vznik listů. Potom, co se barvy
podzimu zapustí do klovatiny, kterou je potřený papír, děti si z druhé strany papíru
nakreslí obrys listu podle předlohy (mohou si vybrat, jaký chtějí tvar) a ten pak
vystihují.

Materiál: tvrtka A4, klovatina, štetec, vodové barvy, tužka, nůžky

- ❖ *Učit děti uplatnit vlastní vztah k barvám (malba temperovými barvami,
pokrytí celé plochy barvami kladením vedle sebe o š Barvy podzimu)*

Práce s prostorem a s kombinací barev. Děti se učí zaplnit barvami celou plochu,
poznávají krycí vlastnosti temperových barev, které poté mohou využít v malbě,

ornit, který objekt je v pop edí obrázku a který je
tivou, rozdílnou vzdálenost objekt znázor ují
šp ekryvánímō. Do takto podzimn vymalované tvrtky mohou d ti kreslit tufflí v-e,
co se jim vybaví p i tématu podzim.

Materiál: tvrtka A3, temperové barvy, velké -t tce

- ❖ *Rozvíjet poznávací schopnosti p i seznamování se s vlastnostmi barev a jejich výrazovými mořnostmi (pozorování barev od v d tí, barvy na podzim ó š Módní p ehlídka list podzimn vybarvenýchō)*

P ekrytí plochy listu ó omezená plocha, jiný tvar nefl byly dosud d ti zvyklé.

Tvorba epic, oble ení s následnou módní p ehlídkou celé t ídy, kde d ti komentují, jak a ím vytvo ily svoje kostýmy. M fle být více odstín jedné barvy, snaříme se namíchat co nejvíce odstín , d ti pojmenovávají, jaká barva to je, zkou-í, co vypadá stra-ídeln ji. Lze zapojit hudbu, d ti pak p emý-lejí, jakou barvu by p i adily k dané písni i skladb . Jaká barva charakterizuje náladu dít te.

Materiál: tvrtka, temperové barvy, -t tce

- ❖ *Upev ovat kamarádské vztahy prost ednictvím výtvarného tvo ení (dárek ó š Posvícenský kornoutō)*

Zdobení kornoutu, který jifl mají vyrobený, bu spole n s paní u ítelkou nebo ho vyráb la jen ona ó práce s trojrozm rným materiálem. D ti pouřívají fixy nebo pastelky s ohledem na vyuffití materiálu. Takto vyzdobené kornouty si d ti vym ůjí (vzájemn se obdarovávají), kařdē dít dostane n kolik sladkostí do kornoutu, který mu byl dán.

Materiál: tvrtka A4, fixy, pastelky

- ❖ *Seznamovat d ti s r znými zp soby komunikace v rámci výtvarné hry (š Dopis kamarádovi z podzimních list ō) a ov ít samostatnou práci d tí s lepidlem*

Hra s p írodinami. Lepení vylisovaných list jako koláfl. D ti do této práce mohou i n co řnapsatō. Nebo se tvo í z list frotáfl na papír a pak do tohoto vzoru mohou d ti n co nakreslit, řnapsatō, co by cht ly sd lit.

Materiál: tvrtka, lepidlo, su-ené a vylisované listy nebo papír A4, tuffka, uhel, pastelky

- ❖ *Vést d ti k výtvarnému vyjád ení lidské figury v pohybu (nap íklad v krojovém oble ení), (š Selky a mládenciō ó ilustrace k posvícení); tufl + vodové barvy*

V-ímání si detail na lidské figu e, co se m ní, kdyfl chceme znázornit pohyb. Povídání o posvícení ó návaznost na tradice. V-ímání si obrázk , d l, znázor ujících d ív j-í

obrazech a rozli-ování detail na lidských figurách

stance, pohyb si d ti vyzkou-í a pak kreslí to, jak
štan ili,õ jak se drfely ó jak se m ní poloha t la. P edvést p ed kresbou, jak vypadá
tan ící lidská figura. Nabádat d ti, aby si vyzkou-ely, ukázaly, co jim na kresb lidské
figury v ur ítém pohybu není jasné, p ípadn se poradily s paní u ítelkou.

Materiál: tvrtka A4, tufl + vodové barvy, rudka, barevné tufle

- ❖ *Podporovat odvahu d tí p i netradi ních výtvarných technikách
(šPosvícenská hostinaõ ó malba na sklo v atriu Mt-)*

Nebát se vyzdobit prostory, které pat í -kolce. Nebát se obrázek zkazit ó dá se smýt.

Malba hust-í temperou. Malba hostiny ó jídla ó jitrnice, kolá e, ...

Materiál: tempery, -t tce

➤ **Listopad (St íbrné kapky de-t)**

- ❖ *Prohlubovat dovednosti jemné motoriky ruky p i samostatné výtvarné
práci s n ítkami, lepidlem a p i skládání papíru (origami ó šV trný
mlýnõ)*

Koordinace oko- ruka, procvi ování jemné motoriky - je totiž nutná spolupráce obou
rukou p i vyst íhování. Klade se d raz na pe livost a p esnost. Z nast íhaného tverce
mají d ti dávat rohy doprost ed a spojit je uprost ed tak, aby vznikl pravidelný mlýn.
Poté, co ho vyrobí, m fle být navazující inností kresba stejného mlýnku nebo
prohlífení obrázk skute ných mlýn s následnou snahou o jejich zobrazení. D ti
na základ vlastního sestrojení mlýnku mohou lépe pochopit, jak takový mlýn funguje
a snáze se jim bude kreslit.

Materiál: papír A4, n ítky, lepidlo, -pejle, -pendlík

- ❖ *Podporovat fantazii d tí p i práci ve výtvarném ateliéru (NG Veletrfní
palác ó šP íb h barvyõ)*

V dne-ní dob šCo jsem na-el, to jsem ztratilõ(p edm ty, které d ti mohou nacházet
a tvo í koláfl z p írodnin i z nepot ebných v cí). Ve Veletrfním paláci byl program pro
d ti nazván: šModro- modráõ. Modrá má spoustu odstín . D ti skrze výse pozorují
obraz a pak sami tvo í v ateliéru.

Ve Veletrfním paláci manipulují s p edm ty r zných odstín modrých barev.

Záleflí na aktuální nabídce výtvarného tvo ení ve Veletrfním paláci, kde s d tmi pracují
místní lektorky vfdy na n jaké téma a d ti si mohou vyzkou-et um lecké tvo ení.

Materiál: r zný podle programu

o výtvarné vyjádění na základě vlastní zkušenosti
(výtř)

Děti si představují, jak vypadá figura lovka, když do ní fouká vítr. Jak ji musíme naklonit, aby si pozorovatel uvědomil o co nám šlo. Pohyb oblečení, vlasů ve větru.

Materiál: A4/A3, tužka, rudka, inkoust a rozfoukávací brčka

- ❖ *Navazovat tematickou kresbou na základě kamarádských vztahů mezi dětmi (š. Průcha a děti se loufou, ke komu se schovám pod deštníkem) o kresbu tužkou, malbu posypaná solí, pokapaná lihem*

Nejprve si děti nakreslily deštník tužkou a pod něj dvě figury svých kamarádů (figura dotyčného dítěte se svým kamarádem) a koho z nich má schovat pod deštník.

Když byla kresba hotová a zaschla, kolorovala se, znázorňoval se dělá a následně si děti do mokřích barev sypaly sůl a kapaly lihem, což vytvářelo zajímavé ornamenty.

Materiál: tužka, sůl, lihem, štětec, tvrdka A3, polovina A2 na výšku a nutí nakreslit vysokou figuru

- ❖ *Seznamovat děti s novými výtvarnými technikami (š. Když přely barevné bubliny)*

Smícháme vodové barvy s vodou a jarem. Děti ponoří brčku (do kterého se předem naučí foukat) do kelímku s takto připravenou směsí a foukají barevné bubliny na tvrdku.

Nebo lze vyuffit bublifuk a nasypat do něj potravinové barvivo (nehrozí, že by se dítě napilo barvy s jarem).

Takto vyzdobená tvrdka se může nechat jako hotový výkres nebo se dokresluje například květiny, motýlci, ... a děti si takto vytvoří kouzelnou zahradu.

Materiál: Barevné tužky, tempery, potravinové barvivo, vodové barvy, voda, jar, brčka, bublifuk, tvrdka A3

- ❖ *Prohlubovat zkušenosti dětí s ilustrací (ilustrace lidové pranostiky o sv. Martinovi a bílém koni)*

Malba na tmavém papíře. Sv. Martina na bílém koni namalují děti pomocí bílých a modrých temperových barev. Nebo vyuffí jen bílou temperu, voskovku a malují na tmavý podklad. Koni nakreslí bílou barvou a jezdec je světle modrý, aby se daly rozlišit části jezdce a koně.

Materiál: tmavá tvrdka A4, tempery (bílá, modrá), voskovky, štětec

ické a výrazové možnosti grafického materiálu
(sba mlhy h ebenem)

Paní u itelka uva í –krob, do n j p idá temperovou barvu a to celé si d ti nabírají na tvrtku a roztírají h ebenem. Kdyfl je tvrtka pokrytá šmlhouõ kreslí p es mlhu strom.

Dal-í variantou je nejprve nakreslit veliký strom a pak se p es kresbu stromu malují h ebenem namo eným v barv rýhy, znázor ující mlhu.

Materiál: h eben, tvrtka A3, –krob, tempory, uhel, –t tce

- ❖ *Zprost edkovat d tem zku-enost s kresbou skici architektury p i tématické vycházce šKrálovská cesta- 1. ástõ (+ následné rozvedení kresby v Mt-)*

P i procházce na Prafský hrad d ti kreslí rudkou v terénu okolní budovy ó historické domy. Jde hlavn o to v-ímat si r zných ornament , tvaru budov, zp sobu napojení dom na sebe, atd. Druhá ást výkresu se tvo í ve –kolce, kdy si d ti ud laj kresbu dom tuffí a kolorují je vodovými barvami.

P i zvlá- zda ilých ná rtcích rudkou d ti do t chto výkres tuffí nezasahují a podle svých ná rt tvo í tuffí nové výkresy ó moflné poufítí i v t-ího formátu tvrtky.

Materiál: rudka, tvrtka A4/A3, tuffl, vodové barvy, –pejle, –t tce

- ❖ *Ukázat d tem podobu šsymboluõ ve výtvarném vyjád ení ó šSk í na po asíõ*

Místo sk ín mohou být také šoknaõ ó Kolektivní práce. Na velký formát papíru tvo ily d ti ve skupinách otev enou sk í nebo okno a do n j podle aktuálního po así dávaly symbolicky znázorn né po así. U ily se rozeznávat pojmy ozna ující po así a k nim p i azovat odpovídající symboly (polojasno, jasno, obla no, zatafleno, í).

D ti si míchaly barvy odpovídající po así.

Materiál: tvrtka A1 (1ks jako t lo sk ín a 2ks jako otev ené dve e), tempera, –t tce

➤ **Prosinec (Rolník zvon ní)**

- ❖ *Zapojit d ti do výtvarného znázorn ní jejich tajného p ání (šDopis Jelfí-koviõ)*

Kresba libovolným materiálem. D ti m ly za úkol nakreslit na papír, co by si p ály k Vánoc m tak, aby Jelfí-ek jejich p ání poznal. Mohou znázornit 1, i více v cí najednou.

Materiál: libovolný, tvrtka A4/A3

ou skladbu, která charakterizuje náladu, atmosféru
u nás doma)

Abstraktní malba podle pocitů z domova o pouhávání barev dle nálad. O Vánocích se v bytě všechno blýská a tupe. Dítě je pouhávat barvy odpovídající Vánocem.

Materiál: tvrdka A4, A3, tempery

- ❖ *Rozvíjet fantazii a tvůrčí samostatnost dítěte i tvoření vánočního písní (pojem o kompozice)*

Paní ko pro rodiče je každé Vánoce jiné. Například kresba zmizíkem na inkoustový podklad.

Při kompozici dítě kreslí na malé kusy tvrdky a dávají je pak následně dohromady na tvrdku větší.

Dítě mohou své obrázky s vánoční tematikou nebo ty, které se jinak týkají Vánoc, rozřezat a vytvořit z nich koláž.

Materiál: různé materiály

- ❖ *Prohlubovat u dítěte empatické schopnosti při výrobě dárků pro rodiče (výtvarné dotváření keramické kachle o tisk, lepení, frotáž, kresba, malba)*

Na dlaždici dítě malovaly speciálními barvami obrázek, jako ze zimní krajiny. Zadání znělo: dítě vytvořit dárek, dítě se tak snaží, aby byly jejich dárky hezké. Vyrobí si keramickou krychli a pak si na ní vytvoří obrázek bu rytím nebo malbou.

Materiál: dlaždice, barvy na keramiku nebo na sklo. Mohou být i lihové fixy.

- ❖ *Vést dítě k odvážnému zacházení s materiálem (ozdoby z vizovického tsto)*

Dítě dostanou tsto od paní učitelky a budou opakovat ozdobu, kterou jim paní učitelka ukáže nebo dají vánoční ozdoby podle sebe. Záleží na tom, co si dítě troufnou, jakou mají představivost. Ozdoby se pak dají v navazujících hodinách kreslit a to bude podle předlohy, podle paměti nebo se mohou kreslit ozdoby takové, které by se dítětem líbily, ale nevytvořily by je.

Materiál: Vizovické tsto. Následná hodina: tvrdka A4, tužka, pastelka, voskovka

- ❖ *Seznámit dítě se s obrazy lidových pranostik a následně kresba (Martin, Barbora, Mikuláš, Lucie, Třpán)*

Paní učitelka si povídá s dětmi o každé pranostice a následně vybranou pranostiku výtvarně ztvárňují. Častěji je malba i kresba Mikuláše, erta a anděla.

íný modré tempery a p i kresb 3 odstíny suchého

Každý rok jsou vybrány pro výtvarné zpracování 1 ó 2 pranostiky.

M ní se i zp sob zpracování.

Materiál: tvrtka A4, dlouhý pruh papíru (u kresby Martina), ostatní materiál dle aktuálního zadání

- ❖ *Poznávat s d tmi výrazové prost edky ilustrace (psychologické a symbolické p sobení barvy)*

Hry s barvami, p evád ní nálad, hudby a tance do barev. Pozorování ilustrace v knífkách. Vyzkou-ení si kresby a malby v ur itých barvách a porovnávání, jak stejné téma s r znými barvami p sobí jinak.

Materiál: r zné barvy, tvrtka A4

- ❖ *Zapojit d ti do estetického dotvá ení váno ní atmosféry v prost edí Mt- (tématická malba ó š Mikulá-ó ert ó and lō na skla v atriu Mt-)*

Malba figur v flivotních velikostech tak, aby figury m ly v-echny znaky, které je charakterizují.

Materiál: tempery, -t tce

- ❖ *Seznamovat d ti s výtvarnými pojmy š objemō, š tvarō, š linieō a realizovat je p i vytvá ení figur Mikulá-e, erta a and la:*
  - trojrozm rné t lo z kostky
  - skládané t lo z papíru
  - motané t lo z vlny

D ti si vyzkou-í r zné techniky, u í se výtvarné pojmy pomocí vlastní innosti, vlastní zku-enosti. Kostka je ze v-ech stran nakreslená jako ást t la (ást je trojrozm rná). Vřdy po n jaké takovéto innosti je mofné si s d tmi vyzkou-et nakreslit pro srovnání 2 r zné figury (p .: t lo na kostkách a motané t lo).

Materiál: kostky, papíry, vlna, tempery

- ❖ *Prohlubovat u d tí postoj k flivotnímu prost edí (výtvarná hra ó vytvo íme spole n š Kalendá novoro ních p edsevzetíō)*

Malované kalendá e. Na jednotlivé tvrtky d ti malovaly, jaké cht jí být. Jak se chovat v p írod ó zásady správného chování v p írod . Jak by mohly p írod pomáhat. Tvo í listy na jednotlivé m síce.

Materiál: tvrtky A3, tempery, -t tce, pastelky

ofností zapojit sebe sama do výtvarných aktivit

tvo ené na sn hu (š Já jsem razítko do sn hu ō ó pojem š tvar ō)

Hra s p edstavivostí. Zapojení vlastního t la. D ti se seznamují s tvarem svého t la. Následná malba, kresba podle pam ti tvaru, který d ti vytvo ily ve sn hu. D ti popisují sv j tvar a íkají, co jim p ipomíná.

Materiál: bílá, modrá tempera, –t tce, tvrtka A3/A4

- ❖ *Uvést d ti do sv ta novoro ních p ání výtvarnou aktivitou š Prasátko pro –t stí ō (malba zlatou barvou na erný papír) = pojem š kontrast ō*

D ti tvo í p ání k Novému roku. Každý si prasátko na erném papíru ztvární, jak chce. Pak se mohou pokusit napsat šP.f. ō, rok a jméno nebo jim paní u ítelka s touto inností pom fle.

Materiál: erná tvrtka A4, zlatá barva, –t tce

- ❖ *U ít d ti výtvarn zvládnout celou plochu papíru, motivovat je k nazna ení prostoru (š Já na horách s Mt- ō)*

Vytvá í se malba í kolorovaná kresba lidské figury tak, aby si dít bylo co nejpodobn j-í. D ti se u í znát vzhled a jedine nost svého t la. Detaily obli eje, oble ení, n co co je charakterizuje. Figura má být co nejv t-í tak, aby se vyuffila maximální plocha papíru. Pozadí okolo figury má být takové, aby bylo poznat, fle je na horách. D ti by m ly nazna ít sníh, kopec, horu, lanovku, ...

Materiál: tvrtka A3, tempery, –t tce, tuflka, tufl

- ❖ *Usilovat o to, aby d ti uplat ovaly krycí vlastnosti temperové barvy (š První sníh letos v zim ō)*

D ti malují/kreslí p írodu a bílou temperou (p ípadn bílou temperou smíchanou s modrou) šzasn flují ō - zakrývají p írodu šsn hem ō a šzáv jemi ō. U í se tím i p edstavivostí a pochopení toho, fle co je skryté (není na první pohled patrné) skute n existuje. Zárove zji- ují, fle n které v ci mohou m nit tvar, ale jsou vlastn stále stejné.

Materiál: tvrtka A4, A3, tempery, voskovky, pastelky, –t tce

- ❖ *Zapojit d ti do vytvá ení pom cek pro ur ítou výtvarnou techniku (tisk bramborovými tiskátky)*

Nová metoda. Rozvíjení p edstavivostí a práce s novým materiálem. Míchání barev, práce s tvary. Následné dokreslování poti-t ného obrázku.

Materiál: brambory, tvrtky A4, tempery, tuflky, voskovky, –t tce

novými technikami kresby (š které kv ty kvetou jen
kovými pastely na sklo)

D ti kreslí voskovými pastely na sklo ó a vytvá ejí škv tyō, které d lá mráz. D leffitá je spolupráce t ídy, respektování druhých i schopnost vytvo it si sv j prostor, dohodnout se, ...

Materiál: voskové pastely

- ❖ *Seznamovat d ti s ilustrací poezie (pokus o ilustrace k básni š Co musí ud lat leden?ō)*

D vodem ilustrace poezie je rozvíjení znalosti poezie, hra se slovy, u ení se básni kám a hlavn jejich porozum ní. Na základ pochopení o em báse je nebo co básni kou autor zamý-lel sd lit, d ti kreslí, ilustrují, co je v básni zaujalo a tento úkol lze r zn obm ovat. Del-í báse se dá rozd lit na tolik ástí, kolik d tí ji bude ilustrovat a kařdē dostane p id lenou jednu ást, ke které má vhodn vymyslet obrázek a samo si zvolit techniku jeho provedení. Následným se azením obrázk , popisu toho, co d ti namalovaly (jejich vlastním p edstavením díla) a novým zopakováním básn se d ti básni ku lépe nau í a lépe si ji vtisknou do pam ti.

Obrázky se vyst ihovaly a p i azovaly ke konkrétním ver- m. Ilustrace pomáhá d tem lépe text pochopit a p ípadn si ho i zapamatovat. Cítí se zú astn né.

Materiál: tvrtka A3, tufl, potraviná ské barvy, -t tce, n flky

➤ **Únor (Masopustní reje)**

- ❖ *Zapojit d ti do pohybů ó výtvarné hry š TĚ-ci a klauni z královského dvoraō, š Dvorní malí iō (tématická kresba, vystiflení lidské figury a pohybu)*

Tento úkol je jiným nám tem pro kresbu figury lov ka. D ti se mají snařit zachytit charakteristiku pohybu pro daného lov ka (malí , -a-ek, ...) tak, aby tento pohyb byl pro n ho charakteristický, typický, výstiflný.

Materiál: temperové barvy (podle tématu zúfiená paleta barev, které se hodily k charakteru lidské figury), -iroké -t tce, A1 (archy balicího papíru)

- ❖ *U it d ti citliv kombinovat r znorodý materiál, vymý-let slořit j-í kompozi ní celek (š Karnevalové brýleō)*

D ti mají od paní u ítelky vyst ihnutý obrys brýlí, u kterých si ohnou noffi ky brýlí tak, aby jim sed ly na obli eji a následn je zdobí materiálem, který si z dané, pestré nabídky zvolí. Vytvo í si sv j vlastní vzor. Opakují prvky tak, aby brýle byly ozdobené,

pozici, celek, harmonii). Mohou si zvolit ozdobení
ment , ozdobných p edm t (drahokam , ...).

Materiál: brýle ze tvrtky A4, lepidlo, materiál na zdobení: papír, textil, flitry, pastelky, fixy, flitry, t pytky, ...

- ❖ *Seznámit d ti s dal-í grafickou technikou (tisk z koláfle ó š Karnevalová -krabo-kaõ)*

R zný materiál, jako jsou kusy zma kaného, vytrhaného papíru nebo textil, d ti naskládají na tvrtku a nalepí ho p es sebe. Tím vznikne koláfl. Dále si d ti vezmou vále ek, pot ou ho barvou nebo ho p ímo v n jaké barv namo í a p et ou svou koláfl (lehce). Na takto obarvenou koláfl p íloflí jinou tvrtku a lehce ji p itla í. Z této tvrtky pak d ti vytvá ejí -krabo-ku.

Materiál: n flky, 2x tvrtka A4, tempera, vále ek, textil, papíry, lepidlo

- ❖ *Vést d ti k rozvinutí malby v plo-e a podle charakteru malby zvolit vhodné barvy (malba karnevalových figur na skla v atriu Mt-)*

Zde je d leflité, aby se d ti nebály velkého prostoru a um ly ho vyuffít. D ti malují pohádkové postavy, které si sami zvolí. Mají barvou vystihnout zvolenou postavu a zárove mají vytvo it vhodný výraz oblí eje hodící se k postav a k situaci.

Materiál: temperry, -t tce

- ❖ *Popisovat a srovnávat s d tmi r zné zp soby um leckého vyjád ení obdobného nám tu a pokusit se o vlastní ztvárn ní (š Sv. Ji í bojuje s drakemõ)*

Tato kafldoro ní vycházka na nádvo í na Prafském hrad je spojena s jeho prohlídkou a popisem, zárove se d ti seznámení se sochou sv. Ji í. Kaflným rokem je také výtvarná innost na toto téma r zn obm ována a pozm ována, d ti kreslí bojujícího sv.Ji í na koni, kreslí a malují nejr zn j-í draky a hady, vymý-lejí a ztvár ují pokračování tohoto souboje, znázor ují jednotlivé ásti pov sti nebo si sami vybírají, která ást vypráv ní je nejvíce zaujala a tu zaznamenávají na papír r znými prost edky. Jedná se o zachycení figury lov ka v pohybu v n jaké napínavé akci. Do základního obrazu se komponují dal-í d leflité postavy ó hadi, drak, k a p ípadn mohou d ti zobrazit i prost edí, ve kterém se d j odehrával nebo ve kterém je socha sv. Ji í zobrazena ó skála.

Materiál: tvrtka A4/A3, temperry, -t tce, tuflky, voskovky, tufle. Nebo samostatná kresba svatého Ji í rudkou na barevný papír

...um t graficky zaznamenat pohyb z jednoho místa
é

Děti se učí pracovat s labyrintem a dojí z jednoho místa na druhé. Tkají pavučinu místo pavouka a musí si udělat osnovu a šutkatě = nakreslit pavučinu do osnovy pavučiny. Zároveň se nenásilnou formou provádí grafomotorické cviky. Kontrolujeme správný úchop tužky, koordinaci oka a ruky. Dětem by takováto cvičení měla pomoci vytvořit pak jistější úchop bez obtahování. Pecházejí ke kresbě s uvolněným zápěstím a ruka potom nebolí, není v křeči.

Materiál: papír A4, tužka, pastelky, fixy

➤ **B e z e n (V n ě j a r a)**

- ❖ *Vést děti k pokusu o naznačení kresbou dějové situace. (šDítě hrající na flétnu a pozvánka na koncert v Mt)*

Pomocí velmi složitý úkol pro děti s menším výtvarným nadáním, kdy se po nich chce, aby zaznamenaly velmi detailní dějovou situaci. Prsty na ruce nebývají udržovány za dělefité pro znázornění, ale zde, při držení flétny, jsou prsty jedním z nejdělefitějších prvků na obrázku. Této výtvarné činnosti proto musí předcházet seznámení se s flétnou a jak vypadá a jak se drží. Jak vypadá klavír, který drží flétnu a má ji u úst. Děti se tedy učí vidět detail a ty také zaznamenávají.

Materiál: tvrdka A4 a papír A5, černý fix

- ❖ *Pokusit se s dětmi naznačit charakteristiku hnutí (tematická kresba o šNa-e rodina a šKdyfl se maminka smje, kdyfl se mra í)*

Kresba je malým náhledem do rodiny a pohledem dítěte na maminku, vztahy doma. Hlavním cílem ale je vyjádřit v kresbě obličeje takové detaily, které jsou v usmívajícím se nebo mračícím se obličeji podstatné pro rozeznání nálady a pocitů. Děti si mohou zkusit ve dvojicích poznávat, jak se kdo tváří a popisovat, podle čeho to poznaly. Společně s paní učitelkou mohou na někom popsat detaily patrné pro určitý výraz. Děti si také mohou pozorně prohlédnout v zrcadle své obličeje a pozorovat, popisovat, jak vypadá jejich obličej, když se nějak konkrétně tváří a co se na něm děje.

Materiál: tvrdka A4, barevné pastelky

- ❖ *Ukázat dětem další možnosti malby (malba barvami na textil a šVelikonoční ubrus, prostírání, ubrusky)*

Děti si mohou vyzkoušet sami vyzdobit něco tak, aby jim to vydrželo. Mohou například tričko, na kterém mají nevypratelné skvrny, upravit malbou a tím si ho vylepšit,

e na látku se maluje zase jinak. Malba je tematická,

Materiál: barvy na textil, štětec, prostěradlo. Velikonoční výzdoba –kolky a pomalované ubrusy i ubrousky.

- ❖ *Zapojit děti do experimentace při malbě temperovými barvami (malba na svislou plochu skel v atriu Město š Jarní květiny, š Sluníčko)*

Používání světlých (jarních) barev, míchání barev, děti mohou použít svoji fantazii a vymyslet si jarní květiny. Musí se naučit používat barvu neředěnou (používá se méně vody) a mít ji na štětcu nanesenou ve vrstvě. Malba ve svislé poloze obnáší výtvarnou představivost a ucelenou představu o tom, co děti namalovat.

Materiál: tempery, štětec

- ❖ *U dětí pozorovat a tvořit nové barvy, jejich vznik mícháním barev (š Fletné malování = malba š obrazů s různými odstíny fletné barvy)*

Seznámení se s odstíny. Nejprve děti společně promyslejí o tom, jak odstíny vznikají a potom se je pokoušejí pojmenovat. Následně si děti sami mohou zkusit nějaké odstíny fletné barvy namíchat a pozorovat jak se barva mění. Vyfletávají odstíny pro namalování obrazu, nebo malují na skla ve dvoraně.

Materiál: tempery, štětec, tvrdka A3

- ❖ *U dětí vyjádřit složitější dějovou situaci za lením lidských figur v různých pozicích a postojích (manipulace se sochou hlínou)*

Modelování je výtvarnou pro děti jednoduchou a nejlépe kresba, která se snadno upraví. Proto je dobré nejdříve vymodelovat figuru, dát ji do nějaké dějové situace, uvést ji do pohybu. Poté je vhodné si s dětmi o figurách povídat, jak vypadají, co dělají a teprve potom kreslí figuru podle své předlohy nebo podle vlastní inspirace.

Materiál: modelovací hmota, tvrdka A4, tužka

- ❖ *Zapojit děti do výtvarného experimentu v přírodě (kresba stromů a obtisků frotáží)*

Děti přikládají papíry na stromy a jiné přírodní a vytvářejí tak frotáže. Zjistí, jak vypadá, co má jaký vzor. Ve třídě si pak děti ukazují, co venku vytvořily a popisují si své obrázky. Pozorují rozdíly a zároveň popisují, který strom vytváří jaký obtisk. Snahou je slovně výstižně popsat vzniklé rozdíly.

Materiál: papíry A4, rudka

výtvarný happening z obyčejného o neobyčejné;
k ídlaõ = pomalování temperovými barvami,

dotváření kartonem)

Malba na jiný druh povrchu. Objevení nových funkcí temper. Rozvíjíme d tskou prostorovou p edstavivost a spolupráci ve skupin . Výtvarný záflitek = oflivení neflivého p edm tu, jakým je flidle (reakce na divadelní p edstavení šKdyby prase m lo k ídlaõ ó hraní si s fantazií).

Materiál: tempery, karton, staré kusy nábytku, velké t tce

➤ **Duben (Sv t mlá átek)**

- ❖ *Ukazovat d tem vzájemný vztah mezi r znými druhy um ní (malování kulis k hudb ó pohybovému vystoupení d tí)*

Propojení výtvarné a hudební výchovy. D ti se cítí více zapojené, vyufflité a ufflité né. Mohou si kulisy vyrobit tak, jak se jim to, podle jejich p edstav, zdá vhodné. D ti pak více baví jejich vlastní vystoupení a vnímají, fle se ob oblastí dopl ují a rozvíjejí. Jednalo se o spole nou práci celé t ídy, d ti kreslily kulisy k písni ce, kterou zpívaly.

Materiál: Obrovská kulisa k písni ce. Kulisa lesa, papír z billboardu.

- ❖ *U it d ti vyufflit specifické vlastnosti materiálu (š arod jnice a jeffid dciõ ó malba na skla v atriu Mt) ó výtvarné vyufflití pr hlednosti skla (rozcuchané vlasy, roztrhané -aty, vylámané zuby, ...)*

Malba musí být z obou stran stejn ó nesmí se p ekrývat.

Materiál: tempery, r zné t tce

- ❖ *U it d ti správn a samostatn vyufflívat materiál a barvy vzhledem k danému tématu (š arod jnice a jeffid dciõ) = prostorové vytvá ení: tapeta, suché pastely, vroubkovaná lepenka, vlna*

O ekává se pouflití tmavých štra-ídelnýchõ barev, které jsou pro toto téma p ízna né. D ti si vybírají, co by se hodilo na arod jnici. A d lají z toho koláfl.

Materiál: tvrtka A4, tmav-í tempery, tapeta, suché pastely, vroubkovaná lepenka, vlna

- ❖ *U it d ti vy e-it barevn omezenou plochu (š Jeffl í p íb hõ ó kresba na papír ve tvaru zví átku)*

D ti musí správn odhadnout, kde se co nachází, kde má jefflek o i, u-i, kde za ínají bodlinky, jakou má barvu (kresba bodlinek na uvoln ní záp stí a procvi ení jemné motoriky). Zaznamenávají detail jefflka, zapl ují celou omezenou plochu.

e jeffek týká: jeffek s rodinou, s kamarádem, jak

Materiál: tvrtka A4 ó obrys jeffka, kolorovaná kresba tufl/rudka, vodové barvy, –t tce

- ❖ *U it d ti výtvarn vystihnout charakteristické rysy t la zví at (netopý i, pavouci, hadi, my-i, kocou i...)*

Popisovat a u it se rozeznávat, co je pro jednotlivá zví ata typické, ím je charakteristické jejich t lo, vzhled. Kresbu d ti nesm jí zjednodu–ovat, zobrazují zví ata v jejich typické situaci a zároveň si o nich povídají.

Materiál: tvrtka A3, temperové barvy podle druhu zví ete, –t tce

- ❖ *U it d ti rozvrhnout d j v plo–e, zvolit si správný druh –t tce, volit charakteristické barvy pro ur ité d jové situace (malba na základ citového profítku ó š Rej arod jnicõ)*

Malba silného a zároveň p íjemného záflítku z tohoto škouzelného dne na zahrad M–. D ti se u í rozeznávat vlastnosti r zného materiálu ó nap . –t tce - a vyuffívat jejich velikosti. Záflítek ó co se jim líbilo, co na n ud lalo dojem. D ti musí dodrffet zadání barev.

Materiál: tvrtka A3, suché pastely - rozmazávání

- ❖ *U it d ti dekorativn vy e–it omezenou plochu (kruhová, tvercová...) ó návaznost na tématickou vycházku na Prafský hrad = barevné okno*

Volbu materiálu, kterým chceme a d ti vyzdobí plochu, m fleme nechat na nich. Podpo íme tak jejich samostatnost v rozhodování. Pořadavkem je, aby d ti omezenou plochu nep etahovaly (povoleno minimální p etahování okraj) a um ly si ji vhodn rozvrhnout. Jednotlivá polí ka barevného okna mají vybarvit tak, aby vedle sebe nebyly stejné barvy.

Materiál: papír A4 ó vyst ihnutá ást z n j, pastelky, fixy, voskovky

➤ **Kv ten (Louka plná kv tin)**

- ❖ *Podn covat p edstavivost a fantazii d tí, výtvarn jí vyjád it (ilustrace k pohádkovému p íb hu š Duhové kon õ) ó barevné tu–e, kresba*

Kresba zví ecí figury. K má vypadat co nejvíce podle reality, d ti mají vystihnout jeho základní rysy, ale zároveň p idat n co z fantazie tak, aby byl k pohádkový, kouzelný, barevný. Kresbu d ti relativn kolorují. Ilustrují pohádku, která s tímto zadáním souvisela.

Materiál: tvrtka A4, barevné tu–e, –pejle

mezi d tmi a dosp lými ŝnad výkresemõ (ŝMoje
jáõ ó tématická kresba)

Maminka o ima d tí. D ti zde mohou dát pr chod svým pocit m, náladám a názor m o maminkách a zobrazit je tak, jak je vidí ony. D leffité je vést s d tmi jednotlivé rozhovory a nechat si dílo popsat. Vysv tlovaly, pro ŝvoji maminku nakreslily práv takto (diskuse o mamince).

Kresba celé figury maminky.

Materiál: tvrtka A4, vodové barvy/pastelky

- ❖ *Zapojit d ti do tradice svátku v-ech maminek (spolupráce d tí p i výzdob atria ó malovaný portrét maminky ó d raz na detail, proporce obli eje, barva, ú es...)*

D ti si hrají na malí e, kdyfl se snaflí malovat maminku tak, jak opravdu vypadá ó podle p edlohy, podle skute nosti. Povídání si o tom, co je charakteristické pro ten který obli ej ó úkol prohlédnout si po ádn maminku a zapamatovat si detaily.

Materiál: tvrtka A4, tempery, -t tce

- ❖ *Ov it znalost strom a ke pomocí kresby jejich otisk ó plod ó kv t (rudka, suchý pastel)*

Frotáfl list , kv t su-ených i erstvých a následné pojmenovávání druhu rostliny. Podle nov získaných zku-eností a informací se d ti snaflí nakreslit plody podle toho, jak je vyfrotáflvaly a jak si pamatují, fle vypadá jejich barevné slofení.

Materiál: rudka, suchý pastel, papír a tvrtka A4, tufka

- ❖ *Zapojit d ti do výtvarné hry se -ablonou (ŝK ídové kv tyõ) ó dovést d ti k realizaci p ekrývání -ablon*

P iloflení tvaru kv tu vytvo eného paní u ítelkou a k ídou. D ti p etahují tyto tvary.

Materiál: tvrtka A4, papírové -ablony, k ídy

- ❖ *Vytvá et podmínky pro seznamování se se sv tem techniky (tématická kresba ŝNá-t ídní výlet na kolechõ = kresba kola se v-emi jeho detaily)*

Jiný styl kresby ó kresba neflivého p edm tu s trvale danými znaky. D ti musí znát ásti kola - toto je p íleffitost k opakování. Pokou-ějí se v kresb sebe posadit na kolo. Dochází k interakci figur = kolo x dít .

Kreslily nejd íve kolo a pak na n j posazovaly lidskou figuru.

Materiál: tvrtka A4, erná fixka/rudka, voskové pastely

nému výtvarnému e-ení trojrozm rného objektu
p etvá ení v rámci daných témat: domy, zví ata,
lidé, dopravní prost edky, stroje, vynálezy)

Jednotné téma pro v-echny d ti: dokreslit prostorový objekt tak, aby ze v-ech stran odpovídal co nejvíce skute nosti a z každé strany byl pokud mofno jiný. D ti pracovaly ve skupin nebo pokud n kdo cht l, mohl pracovat i sám.

Materiál: papírové krabice, tempery, -t tce

➤ **erven (Volání dálek)**

- ❖ *Zapojit d ti do výtvarné hry šT lo jako -ablonaõ (kreslení k ídami na zahrad Mt-, obkreslení obrysu t la, dokreslení oblí eje, oble ení...)*

Dal-í z obm n, jak se zdokonalit ve znalosti tvaru a vzhledu svého a obecn lidského t la. Tato výtvarná hra pomáhá d tem utvo it si celostní p edstavu o ástech lidského t la.

Materiál: k ídy na zem

- ❖ *Posilovat odvahu d tí p i výtvarném tvo ení v netradi ních podmínkách (šOmalovaný lesõ ó malba eko-barvami na stromy, skály, pa ezy...)*

D ti si mohou pohrát se svou fantazií a vyzdobit netradi ní materiál tak, aby se cítily jako opravdoví um lci. M frou si pak v kouzelném lese hrát a uflít si atmosféru, kterou si samy vytvo ily. Hra rozvíjí d tskou p edstavivost, kterou m fleme dále rozvíjet a uplatnit v kresb ve -kolce, kde takový šza arovanýõ les mohou tvo it podle zku-enosti nebo podle své fantazie.

Materiál: eko-barvy, následn : tvrtky A4, k ídy, tempery, -t tce, voskové barvy, ...

- ❖ *Ukázat d tem dal-í zp soby komunikace (šFiktivní písmoõ ó vytvá ení tajného písma ve dvojici d tí)*

D leflitá spolupráce mezi d tmi. Jejich kreativita, komunikace mezi sebou, ujasn ní si pravidel pro špísmoõ. Vymyslet si znak písma. Je to hra s fantazií. D ti si mohou spolu vymyslet písmo obrázkové nebo n jaké áranice a klikyháky. D leflitá je zde komunikace d tí, schopnost se domluvit a zachovávat stanovená pravidla. Je to také zajímavá hra, kdy si d ti zkou-í p enos mluvené e i na papír a snaží se zaznamenávat to, co sly-í. Na takovouto výtvarnou innost m fle navazovat nap . seznámení se s r zným cizím písmem: ínské, japonské... Na n kterých znacích se m fleme domluvit a tak šnapsatõ text, který jim paní u itelka nadiktuje. Takto si mohou d ti šzapsatõ nap . básni ku, kterou se mají nau it, aby se jim spojila i s vizuální podobou.

bou šdopisovatõ nebo paní u itelka m fle n jaké
vat je v komunikaci s d tmi.

D ti se takto mohou i nau it psaní zleva doprava nezbytné pro základní –kolu.

Materiál: tufky, fixy, pastelky, papíry A4 nebo rozp lené A2/A1

- ❖ *U it d ti znázornit lenit j–í d jové situace (tématická skupinová kresba
ó š Výlet parníkem na Den d tíõ)*

T ída spole n tvo í jeden veliký parník ó kařdý nakreslí kus a pak dokreslují okolo n j
a na n j to, co na n m vid ly, kdo tam byl, jak parník vypadal nebo i co by si p ály, aby
tam je–t bylo. Je d leffitá skupinová spolupráce a zapojení v–ech d tí.

Rozfázované situace z celého dopoledne a jejich rozd lení pro výtvarné zpracování
d tmi. Následovala výstava celé práce pod souborným názvem š P íb h dopoledneõ.

Materiál: papír A4, pastelky, fixy, voskovky

- ❖ *Sledovat míru invence jednotlivých d tí p i malb na libovolné téma
(malba v atriu ke Dni d tí)*

Volná malba na volné téma a pro paní u itelku je d leffité, jak se tohoto úkolu zhostí
kařdé dít zvlá– . Na co si troufne, co vymyslí, jak moc je tvo ivé, bážlivé, ...

Materiál: temperové barvy, –t tce

- ❖ *Ukázat d tem zvlá–tnosti kresby na textil a podporovat je v pokusech
o tuto techniku (kresba na bílé tri ko, kapesník)*

U íme d ti opatrnosti a rozvaze ó nabádáme je k plánování p edem, protofle barvy
nejdou odstranit. M fleme jim dát kus nepot ebné látky, na které si nejprve kresbu
vyzkou–ejí, m fleme jim pomoci obrázek vymyslet a na rtnout. D ti jsou rády, fle
si samy zkrá–lují oble ení.

Materiál: tri ko, kapesník, barvy na textil, –t tce

- ❖ *Zapojit d ti do výtvarné techniky š koláfleõ za neomezené –kály materiál
(šM j zářřitek ze zoo, z cirkusuõ)*

Nabídnout d tem mořnosti uplatn ní dostupného materiálu, nabídnutí zp sob
uplatn ní, podpora jejich fantazie, odvahy a kreativity p i vytvá ení své zoologické
zahrady nebo cirkusu. D ti si mohou sami zvolit, který materiál vyufflíjí, zárove si sami
volí kombinace kolářfí. Obrázek se stává íteln j–ím, tato technika je výborná i pro d tí,
které nejsou na malování a kreslení p íli–íkovné. Proto mohou mít v–echny d tí radost
ze svého díla.

Vytvá el se šcirkusuõ jako podkladová ást pro kresbu artist nebo zví at.

materiál dle nabídky (koláři z látky a kresba fixou
to podklad kresba zvířat v zoo).

- ❖ *Zapojit děti do světa ekologie (výtvarná hra na vynáleze, kresba o
šEkostroj budoucnosti)*

Tato výtvarná činnost navazuje na diskusi a na programy spojené s ochranou a obranou
přírody. Povídání si o tom, jak lidé přírodu ohrožují a jak se jí jiní snaží zachránit,
pomoci, ... Proto mají děti za úkol vymyslet takový stroj, který by n jakým způsobem
mohl chránit přírodu, mohl pomoci n kterému ekologickému problému, který děti
nejvíce zajímá, nejvíce oslovuje. Je důležité, aby si uvědomily, že i ony samy mohou
pomoci k ochraně životního prostředí. Nebo alespoň přírodu neublížovat, neškodit je-
více a chovat se k přírodě zodpovědně.

Materiál: tvrdka i ostatní materiál dle vlastní volby, černé pastelky, fixa ořezáky
nakreslit detaily.

3.2 O co jde v kresbě o kategorizaci

V rámci Třídního vzdělávacího plánu jsou tedy popsány cíle a aktivity, které
si učitelky stanovily pro celou výtvarnou výchovu, nejen kresbu. A pak v rámci sice
chronologického uspořádání, avšak v logice, která se snaží propagovat spíše integrované
bloky a uvnitř nich výtvarné tvoření není izolovanou výtvarnou výchovu. Pokud tedy
učitelky sledují n jaký vývoj ve výchovné schopnosti výtvarné tvorby a zvláště kresby,
pak je třeba jej v plánu teprve odhalit.

Mým úkolem tudíž nyní bylo jednak abstrahovat od toho, co se kresby netýká,
co se týká spíše třeba malby, koláže, frotáže, asambláže a jiných druhů výtvarných
činností. Jednak bylo mým úkolem pokusit se v rámci kresby vydefinovat dílčí kategorie
a subkategorie cílů a aktivit. A pak subkategorie případně uspořádat do odhadované
posloupnosti vývojové náročnosti (např. dovoluji-li si předstíhat spekulaci, asi
se nemohu v nově vyjádření objemu stínování díve, než za nůž třeba ruce a nohy na
lidské postavě zobrazovat dvojrozměrně). Přitom by mi mohlo být přece jen nápomocné
chronologické uspořádání Třídního vzdělávacího plánu (učitelky zřejmě nemohou
ve svém výchovném úsilí popírat logiku vývojové komplikace souhrnné kvality kresby
jejími dílčími kvalitami o např. u něj díve vyjádření objemu, trojrozměrného a pak
vyjádření plochy, dvojrozměrné).

ící prezentaci pln ní daného úkolu a prozradit n co
orí, ve kterých jde o využití kresby k napln ní
obecn j-ích cíl výtvarné výchovy (estetické cít ní a tvo ivost; komunikace
a kooperace) samoz ejm ne-lo posloupnost vývojové náro nosti díl ím kategoriím
vnucovat.

3.2.1 Vlastní kategorizace

U jednotlivých odráfek ó subkatekórií vývoje kreseb jsou v závorce uvedeny
m síce, ve kterých byly zmín ny v T ídním vzd lávacím plánu. Jsou v po adí,
ve kterém nejlépe odpovídají posloupnosti vývojové náro nosti.

Kresba lidské figury

- ❖ Vyjád ení hmotnosti figury vybarvením jeho t la nebo oble ením, i malbou. (zá í)
- ❖ Snaha o zachycení typických znak lidské figury. (zá í)
- ❖ Figura v d jovém kontextu, souvislosti. (zá í)
- ❖ Dvojdimenzionální kresba figury. (íjen)
- ❖ Znázorn ní lidské figury v pohybu. V-ímání si detail ó vlasy, oble ení, kon etiny, nato ení t la, obli ej z profilu. (íjen)
- ❖ Zobrazení alespo áste něho profilu figury, náznak. (listopad)
- ❖ Kresba figury v pohybu, který je vyvolán vn j-ím p sobením - v trem. Co se m ní na vzhledu figury, kdyfl do ní fouká vítr. D ti kreslí na základ své zku-enosti, p edstavivosti. (listopad)
- ❖ Interakce 2 figur ó vyjád ení vztahu, innosti. Snaha o vystífení jiného postavení figur. (listopad)
- ❖ Kresbou šobléciõ lidskou figuru podle prost edí, po así. (leden)
- ❖ Figura v úplném profilu. (leden)
- ❖ Um t si v p edstav spojit osobu s pohybem a alespo se snařit o zachycení, vystífení tohoto pohybu (klaun, malí , fotbalista, plavec, ...). (únor)
- ❖ Lidská figura v r zných situacích (v pohybu, tanci, p i jídle, p i práci, ...). (únor)
- ❖ Interakce lidské a zví ecí figury. Nazna ení vztah , souvislostí, d je, pohybu. (únor)

...: ústa a prsty p i h e na flétnu; u-i, nos, vlasy, ...).

- ❖ Um t namalovat lidskou figuru v reálné velikosti ó na formát A1, sklo ve dvoran , i chodník na zahrad MT™- tak, aby barvy pomohly lépe charakterizovat figuru (pohádkové postavy: vodník, ert, jeřibaba, ...). (duben)
- ❖ Detaily obli eje (výrazy) ó schopnost si uv domit, jak obli ej vypadá p i r zných náladách, reakcích ó jak se m ní. (duben)
- ❖ Kresba obli eje s charakteristickými rysy, barvami náležející osob , kterou dít dob e zná ó p . moje maminka. (kv ten)
- ❖ Um t si výtvarn hrát s nakresleným obrysem t la a doplnit do n j v-echny znaky podle skute nosti - dokreslení obli eje, oble ení... (erven)

Kresba zví ecí figury

- Vystihnout typi nost pro figury zví at. ím je každé zví e charakteristické, jak vypadá, podle eho ho m fleme poznat. (zá í)
- Zví ecí figura zobrazena v d jové souvislosti. (listopad)
- Interakce lidské a zví ecí figury. (prosinec)
- Schopnost zobrazit vztahy, souvislosti, d j a pohyb. (únor)
- Výtvarné vyjád ení zví ecí figury ó v-ímat si i detail (kolik má který hmyz nohou, jaký ocásek má které zví átko, jak vypadá jeho povrch t la, ...). (duben)

Kresba p írodnin

- Rozvoj schopnosti pozorování d j v p írod ó tvary i barvy. (zá í)
- Kresba neflivé figury ó stromy, tráva, listy, plody, kv ty, s jejich charakteristickými znaky. (zá í)
- Um t zobrazít na základ pozorování detaily p írodnin ó to, co je charakterizuje, typické barvy podzimu. (zá í)
- Um t zobrazít tvar r zného ovoce (íjen)
- Zobrazovat charakteristické prvky ovoce a znát souvislosti (doba zrání - léto, podzim, barvy a tvary ovoce se m ní, apod.). (íjen, erven)
- U it se vystihnout detaily krajiny ó charakteristické prost edí pro ur ité ro ní období. (listopad, leden, b ezen, erven)
- Experimentovat s d tmi v p írod (k ra strom ó obtisk, frotáfl) (b ezen)
- Ov it znalost strom a ke pomocí kresby jejich otisk ó plod ó kv t . (kv ten)

avy, zkušenosti, paměti, i fantazie. (říjen)

- Na základě pozorování okolí o neživých a živých figur, kresba staveb s detaily. (listopad)
- Schopnost používat a rozumět všeobecně platným grafickým symbolům (dopravní značky, ale i symboly pošty). (listopad)
- Kresba technického předmětu o kolo, auto, nádobí, s jeho charakteristickými znaky. (prosinec)
- Kresba technických předmětů (koloběžka, stroj, továrna apod.). (duben)
- Interakce technického předmětu s lidskou figurou (přelovka při jízdě na kole). (květen)
- Schopnost vymyslet a znázornit stroj, který by byl nějak pro lidi užitečný o šekostroj (šerpen). (červen)

Manipulace s materiálem

- Graficky zaznamenávat pohyb vycházející z ramenního kloubu. (září)
- Správné držení tužky, rozhodnutí pro laterální a rozvíjení jemné motoriky, koordinace oko-ruka. (říjen)
- Propojení kresby, i malby s dalšími výtvarnými technikami (modelování, koláž, ...). (říjen)
- Rozvoj jemné motoriky a manipulace s drobným materiálem (nůžky, lepidlo, skládání papíru, ... (listopad)
- Vést dítě k odvážnému zacházení s materiálem (prosinec)
- Kresba na dvojrozměrný materiál (únor)
- Kresba na trojrozměrný materiál (krabice, vajíčko, fídle, kostka...). (březen)
- U dítěte vyvolávat správné a samostatné materiálu, specifické vlastnosti materiálu a barvy vzhledem k danému tématu. (duben)
- Zvládat pracovat s netradičním materiálem na vyzdobení (oblečení a barvy na oblečení, pomalování předmětů v lese eko- barvami). (červen)
- Zvládnout výtvarnou techniku školáček na určité téma, při pestrém výběru materiálů. (červen)

Rozvoj estetického citu a tvořivosti

- Estetický vztah ke svému okolí. (říjen)
- Kladný vztah k barvám. Barevné hry, fantazie, odvaha v míchání barev, ... (říjen)

...ti p i seznamování se s vlastnostmi barev a jejich

- Odvaha, tvořivost a samostatnost dítě. (říjen)
- Rozvoj fantazie, představ, kreativity. (listopad)
- Na základě nějakého textu si utvořit představu, kterou následně dítě ztvární a dále ležít porozumění, pochopení textu a zároveň znalost vzájemných vztahů mezi osobami i zvířaty v daném příběhu. (listopad)
- Seznamovat se s novými výtvarnými technikami a ukázat dětem technické a výrazové možnosti grafického materiálu. (listopad)
- Samostatné rozhodování, volba, práce s fantazií. (prosinec)
- Umožnit dítěti volit barevnou skladbu, která charakterizuje náladu, atmosféru. (prosinec)
- Umožnit barevně komponovat. (prosinec)
- Poznávat výrazové prostředky ilustrace (psychologické a symbolické prostředky sobě barvy). (prosinec)
- Malba na svislou plochu a sklo a neomezený formát. (prosinec)
- Zkušenosti s malbou a míchání barev a umět vytvořit více odstínů, využít to jako v malbě, tak v kolorované kresbě. (prosinec)
- Kreativně využívat různé materiály a následně zkušenosti s ním převést do kresby a další výtvarné tvorby (př.: sníh). (leden)
- Využívat kontrastu, pracovat s ním. (leden)
- Umožnit vytvořit na volné téma, schopnost samostatně se rozhodovat. (leden)
- Umožnit rozvrhnout plochu a vhodně ji využít, myslet v ploše. (únor)
- Citlivě kombinovat různé druhy materiálů a vhodně kompozici celku vytvořit. (únor)
- Pokoušet se o vlastní obdobné vyjádření uměleckého zobrazení předem tu. (únor)
- Esteticky zdobit trojrozměrný materiál a umět komponovat materiál. (březen)
- Ukazovat dětem vzájemný vztah mezi různými druhy umění (malování kulis k hudbě). (duben)
- Umožnit dítěti dekorativně vyčlenit omezenou plochu (kruhová, čtvercová...). (duben)
- Umožnit dítěti rozvrhnout děj v ploše, zvolit si správný druh nástroje, volit charakteristické barvy pro určité dějové situace. (duben)

p ekryvání (domyslet si část p edm tu, která není iným. (kv ten)

- Zvládnout zobrazit lenit j-í d jové situace, nebo vyjád it kresbou výtvarné vypráv ní (n kolik d j). (červen)
- Získat cit pro výtvarnou výchovu, tvorbu, výtvarné um ní. (červen)

Rozvoj komunikace a kooperace

- Prohlubovat a obohacovat komunikaci mezi d tmi výtvarnou hrou. (zá í)
- Rozvíjet kamarádské vztahy a uplat ovat je p i innostech. (íjen)
- Schopnost spolupráce, um ní rozhovoru a kompromisu. (íjen)
- Um t se s ostatními dohodnout, komunikovat (vhodn prezentovat sv j názor, um t vyslechnout názor druhých a dojít ke společnému e-ení). (íjen)
- Kresbou vyjád it kamarádské vztah mezi svou figurou a figurou druhého dít te. (listopad)
- Podporovat a rozvíjet empatické schopnosti (prosinec)
- Schopnost pracovat ve skupin . (leden)
- Navodit komunikaci mezi d tmi a dosp lými šnad výkresemõ. (kv ten)
- Um t si najít své místo p i tvorb projektu. (červen)

3.3 Kategorie výtvarn výchovných cíl a aktivit v kresbách vybraných d tí

Poté, co jsem z T ídního vzd lávacího plánu a z rozhovor s u ítelkami získala kategorizaci výtvarn výchovných cíl a aktivit v oblasti kresby, vyvstala p ede mnou otázka, nakolik jim rozumím a jak jsem schopná je prakticky pouflít. Jinými slovy, zda jednotlivé kategorie a subkategorie pro mne nejsou jen prázdná slova bez obsahu. Samoz ejm , fle v rámci bakalá ské práce jsem nemohla aspirovat na to, fle bych si v terénním experimentu vlastní akcí vyzkou-ela zastoupit u ítelky v jejich celoro ní práci s d tmi, by jen v oblasti výtvarné výchovy. Mohla jsem si v-ak alespo vyzkou-et nasbírat kresby n kolika d tí ze stejné t ídy v ur ítém asovém období a pak jsem se pokusila tyto kresby popsat s pouflitím vý-e vypracované teorie, kategorizace cíl a aktivit. Následn tedy v jednotlivých kresbách vřdy popisují, jaké kategorie a subkategorie cíl a aktivity v nich d tí plnily, jak se jim je poda ilo naplnit a nakonec za kařké dít vřdy prezentují krátké shrnutí toho, v em se jejich výtvarná schopnost

rozvinula i zhorila. Provedený rozbor pak lze u ítelky, tak z perspektivy d tí. Tzn., lze jej íst i jako rozbor toho, co vlastn d tem p i osvojování kresby ve kolce vzdoruje.

Mými metodami výzkumu byl sb r kreseb za období zá í ó únor ve vý-emi ované fakultní mate ské kole. D tí jsem také pozorovala, vedla rozhovory, jak p ímo s nimi, tak i se 2 u ítelkami (1 u ítelka z nich byla K. H.). Jedna z popisovaných kreseb d tí je výsledkem mého experimentu, kdy jsem si vyzkou-ela, s pomocí paní doktorky Heleny Hazukové a jejích seminá šDidaktika výtvarné výchovy III.õ, pe liv p ípravit výtvarnou innost, vymyslet zajímavé téma, kde d tí musí e-ít n jaký problém. Výtvarná innost byla dostate n namotivovaná, vysv tlena, byly zd razn ny pořadavky na kresby a individuáln jsem se d tem p i práci v novala a vedla je. Ke kresbám jsem napsala výpov di d tí, které byly zvukov zaznamenané, takfle jsou uvedeny doslova tak, jak d tí své práce prezentovaly t íd . A nakonec jsem ke každému dít ti, od kterého jsem získala za toto období alespo 4 kresby, popsala, kde se ve vývoji kresby nachází, co je z kreseb patrné, v em dít vyniká nebo v em je oproti ostatním d tem ve vývoji kreseb pozadu (hodnocení probíhalo v rámci zkoumané t ídy). Kompletní soubor obrázk od d tí ze sledované t ídy jsem s jejich rozbohem, z d vodu velkého objemu získaného materiálu, za adila do p íloh.

I kdyfl je sledované období pom rn krátký asový úsek na zmapování pokroku v kresbách p ed-kolních d tí, domnívám se, fle je ur itý pokrok patrný. Na kresbách, které jsou se azeny tak, jak byly postupn zadávány, je moflné pozorovat zvy-ující se obtíflnost, ale i zvy-ující se pokrok u d tí; není znát obava p i e-ení sloflit j-ího zadání kresby.

Pod tímto promy-leným, odborným vedením lze na kresbách vid t, fle jsou d tí vedeny vhodn , podle svých schopností a fle témata bývají zadávána tak, aby d tí zaujala a mohly si v nich vyzkou-et nové formy zobrazování, pro mnohé jifl vzniklých grafických typ figur.

U každého dít te je moflné vysledovat rozdílné zam ení a individuální p ístup k jednomu zadanému tématu. Je vid t také rozdílný p ístup chlapc a d v at, i kresby jsou samoz ejm ovlivn ny rozdílným temperamentem d tí.

Mnohdy nejde jen o to, zda se nám kresba líbí, í ne. Musíme znát dít a jeho dal-í kresby, abychom mohli celkov sledovat jeho posun nebo se ptát, pro je kresba z na-eho pohledu nedokonalá. N kdy je p í inou -patné/nehodné zadání tématu, které dít nebaví a nezajímá, jindy je dít nemocné, unavené, í smutné a tak nemá náladu

ne mohou dítě bránit v tvorbě tak, aby skutečně bylo, co dítě vzdoruje dále, může být nedostatečná motivovanost, nevhodné místo na kreslení, málo místa pro tvorbu nebo třeba málo času na rozmyšlení tématu.

Dítě by mělo mít možnost volného přístupu ke kreslení jako formě neorganizované činnosti. Výtvarná výchova by měla být propojena s dalšími oblastmi, aby se dítě rozvíjelo po stránce psychické, tělové, pohybové a dalších. Je důležité rozvíjet nejprve hrubou motoriku, následně jemnou motoriku a grafomotoriku, kontrolovat správný úchop a procvičovat koordinaci oka a ruky. Mezi dětmi lze určit děti nadané, které výtvarné činnosti baví a jsou proto schopné chopit se daného úkolu kreativně.

U kresby stavby se například shoduje v tom, že nejsou schopné rozložit stavbu do jednotlivých částí výkresu podle smru budoucího textu písma. Proto, když se takto dítě učí shodnou, že tento učitelin cíl ještě nesplnilo, musí učitel vymýšlet další aktivity a činnosti tak, aby se dítě přirozenou formou dostalo k pochopení tohoto levo-pravého pravidla postupujícího shora dol. Až když u jiných činností (například ukazování textu, tak jak postupuje, vyplňování grafických listů v tomto pořadí) pochopí a zafixují si toto pravidlo, pak lze znovu zadat podobný úkol, ve kterém opakovaně zdrazníme odkud - kam mají dítě ve své kresbě postupovat.

4. DISKUSE S ODBORNOU LITERATUROU

Poté, co jsem si vypracovala teorii toho, o co paní učitelka K. H. jde v detské kresbě a jakými prostředky se toho snaží dosáhnout v jedné M^{TM} se zaměřením na výtvarnou výchovu, a poté, co jsem si tuto teorii vyzkoušela v konkretizaci obecných pojmů na konkrétním a názorném materiálu sbírek kreseb několika vybraných dětí, stál před mnou poslední úkol. A to diskutovat své závěry s vybranými prameny odborné literatury. Osvědčit svou schopnost práce s odbornou literaturou přitom nemělo být jen samostatným cvičením, i cvičením z encyklopedicky orientovaného samostudia teorie výchovy dětí v předškolním věku. Vybrané prameny odborné literatury měly sloužit k tomu, abych si mohla porovnat svou teorii zkoumaného jevu, vlastně případové studie v jedné mateřské škole, se zkušeností se srovnatelným jevem a s teorií učitelky K. H., které by tu moji mohly potvrzovat v obecnější platnosti, případně doplňovat i upozorovat na rezervy v pojmové práci.

jevem mohla zamýšlet je-t i trochu jinak, klást si
Moffná však, fle bych vybraným autor m mohla
sd lit n co, na co oni t eba sami nenarazili i nepomysleli.

Jako relevantní prameny jsem si nejdíve vybrala text srovnatelné výzkumné zprávy od paní uitelky Z. Pejchalové, která ve své diplomové práci popisuje celoročníinnost zaměřenou na kresbu v jedné "obyčejné" mateřské škole (tedy nikoli orientované na výtvarnou výchovu). Další dva prameny patří mezi ty, které pouhívají pro inspiraci i uitelky ze zkoumané školky. J. Piaget, jeden z nejvýznamnějších novodobých psychologů dítěte, kresbu pojímá z hlediska kognitivního. J. Uffčil, jeden ze spoluzakladatelů současného pojetí výtvarné výchovy, se problematice vnuje samozřejmě i z hlediska afektivního a výtvarného. J. Slavík se jako jeden z pokračovatelů šufdílovské tradice v posledním vybraném prameni vnuje mimo jiné i problematice "chyby" ve výtvarné výchově, a tedy tomu, jak konkrétně ji teoreticky uchopit to, když na jedné straně jde o potěšení z tvořivosti a originality a na straně druhé o práci na zdokonalení technických kvalit výtvarného artefaktu.

4.1 Diskuse teorií vývoje kresby v jedné "obyčejné" M^{TM}

Základ práce Z. Pejchalové je pohled na kresbu jako na základní nástroj pro výuce správné grafomotoriky a zároveň se zabývá kolektivní kresbou v heterogenní třídě, kde se mladší děti učí od starších a zároveň se učí spolu komunikovat a spolupracovat. V této práci je také zmínována potřeba předčítání pohádek, když děti podle vyslechnutého příběhu vytvářejí kresbu.

V mojí práci jsem se především soustředila na srovnání jednotlivých kreseb získaných od dětí ze zkoumané M^{TM}. V kresbách sleduji vývoj (dle Piageta je kresba i hrou a vyjádřením se), ale zajímá mne také, co dítě touto kresbou chtělo sdělit. Proto jejich volnou kresbu doplňuji neupraveným komentářem každého dítěte. Pro mnohá dítěte je kresba právě z tohoto důvodu velmi důležitouinností, je formou komunikace.

V práci Z. Pejchalové i mojí dochází ke srovnávání vývoje kresby jednoho konkrétního dítěte, ale ona se zaměřuje spíše na celkový vývoj grafomotoriky a vliv výtvarnýchinností na další výchovné složky předškolní výchovy. Já se ve své práci zabývám spíše kresbou předškolních dětí jako takovou a (viz. Piaget, J.: šjako symbolickou hrou, která je provázena funkční radostí a má sama v sobě svůj cíl).

lné kresby: ōZobraz sv j senō. Jedná se mi i
 formu komunikace.

4.2 Diskuse s kognitivn psychologickou teorií vývoje kresby

Tato kapitola vychází z knihy: ōPsychologie dt teō od J. Piageta a B. Inhelderov.

Piaget p-e, ōle dt získává vnímáním jen celkov dojem o sloflitm obrazi, neanalyzuje jej na sti ani nevytv syntézu ze vztahu mezi stmi. Děti vnímají realitu jinak neŀl dospl (dvojzna n obrazec vnímají sou asn , dospl vidí 2 struktury st dav).

Kresba je provázena funk n radostí a m sama v sobě sv j cl (autotelismus). S obraznou p edstavou sdl snahu napodobit skute nost. Luquet nazval kresbu hrou. Avšak ani ve svých po te nch podobách kresba neasimuluje cokoli k emukoliv a m, podobn jako obrazn p edstava, blfl k napodobující akomodaci. Kresba je jednak p pravou, jednak výsledkem této napodobující akomodace.

Dtsk kresba je do 8 ō 9 rok ve svém zm ru v podstatě realistick, ale dt kreslí zprvu to, co ví o osobě nebo o p edm tu, kter zobrazuje. Teprve mnohem pozdě ji graficky vyjadřuje, co na n vidí. Realismus kresby prochází r znmi fázemi.

ranici, jejfl význam odhaluje dt teprve b hem kresby, nazývá Luquet nahodilm realismem. Nepochopen realismus je fáze, kdy dt není schopn syntzy, klade prvky kresby vedle sebe, nekoordinuje je v celek (klobouk kreslí nad hlavou, knoflíky vedle t la). ōNsleduje základní období ŀintelektulnho realismuō, ve kterm jfl kresba p ekonala prvotn nesnáze, ale znázor uje v podstatě pojmov vlastnosti p edlohy, bez ohledu na zrakovou perspektivu; nap . tv kreslen z profilu m i druhé oko. Stejn nakreslí dt brambory v zemi, na poli nebo v flaludku paní ka atd. K této ŀpr hlednostiō p istupuje sm s hledisek, neboli neprav sklp n. Jako p klad cituje Luquet kresbu povozu, kdy k je znzorn n z profilu, vnitřek vozu shora a kola jsou sklopena na horizontln rovinu.

Dále se musíme zmnit o zp sobu, jak dt znázor uje kresbou p b h. P edstavivost dospělých lid, alespoň v dne-n době, znázor uje kresbou jen jeden okamflk soub flnch událostí a nezachycuje, jak -ly innosti chronologicky za sebou. Naproti tomu dt ō podobn jako n kte  primitivn mal i ō vyjadřuje v jedné kresb

příti nebo –estí panáky, které í představují jedinou
postavení. (Piaget, Inhelderová., 2007, s. 62)

Okolo 8 a 9 let vku dítěte nastoupí realismus zrakový, vyznačující se dvěma novými
znaky:

- 1) kresba již zachycuje jen to, co je vidět z hlediska určité perspektivy, profil obsahuje
jen to, co je dáno z profilu. Skryté části předmětu již nejsou zobrazovány a předměty
v pozadí jsou postupně zmenšovány vzhledem k předmětu v popředí kresby.
- 2) kresba přehlíží rozložení předmětu podle celkového plánu (osy a souadnice)
a jejich metrických poměrů.

Podle Piageta bychom mohli dělit jejich kresby, zařadit do fáze
nepochopeného realismu a intelektuálního realismu a podle těchto fází a jejich
charakteristik bychom mohli posoudit jednotlivé děti, zda podle jejich věku, který je zařadí
do jedné, či druhé fáze, splňují jejich charakteristické znaky. Podle fáze realismu
zrakového bychom byla schopna určit, zda je dítě nadané a zda již přechází pro jeho
věk typickou.

Paní učitelce K. H. z psychologického pohledu jde o podporu zdravého
sebevědomí, odvahy, práce ve skupině, schopnost prezentovat vhodný svůj názor
a umět vyslechnout a přijmout názor druhých. Důležitě je, aby si dítě získalo vztah
k výtvarné tvorbě, aby se nebálo zkoušet nové způsoby zobrazování a tvoření, aby bylo
kreativní a přemýšlivé, ale i spokojené.

Paní učitelky ve třídách by měla ve svých výtvarných (i jiných) cílech
vycházet z psychologie. Musí velmi dobře znát psychologii dítěte a vědět, co je pro
určité věkové dítě typické, charakteristické, typické a co je stále ještě v běžné normě.
Měla by poznat, které dítě si kládá zvýšenou pozornost a případně se konzultovat
s dalšími pedagogickými pracovníky či odborníky, například z pedagogicko-psychologické
poradny apod. Při podezření na nějaké vážnější problémy, které je zkoušená paní učitelka
schopná z dítěte odhalit nebo alespoň cítí, že zde něco není v pořádku, si tuto svoji
domněnku může (a měla by) ověřit přímo od dítěte nebo konzultovat s některou ze
svých kolegů.

V této oblasti mají paní učitelky ze školky oproti dětským psychologům výhodu
v tom, že dítě vidají téměř každý den po určitou dobu a mohou ho tedy sledovat
v různých situacích a při různých činnostech. Mají také daleko více výsledků práce
konkrétního dítěte a mohou tak srovnávat, porovnávat a zkoumat, zda se o kterýžto jev
v pracích dítěte opakuje a zda jsou i podobné jeho výpovědi.

itelka proto m fle odhalit mnofství patologických s nimifl se dít potýká.

Paní u itelka musí k d tem a k výsledk m jejich práce p istupovat individuáln a to se m fle projevovat v t-í motivací inností, povzbuzením d tí k práci nebo zcela individuálním p ístupem ke konkrétnímu dít ti. Rozumný a zku-ěný pedagog pouze nesleduje správný vývoj dít te, ale umí povzbudit tak, aby dít m lo radost z tvorby, bylo spokojené s tím, co zvládlo a m lo z výtvarné innosti radost. Paní u itelka by m la být nositelkou kladných emocí, jen tak lze k tvorb motivovat i d ti, které jsou mén zru-ěné a ve výtvarných innostech zaostávají oproti svým vrstevník m.

Nap íklad tvá kreslená z profilu má i druhé oko, protofle panák má dv o i nebo na obrazu jezdce jsou nakresleny ob nohy, a kolí ve skute nosti lze z profilu vid t pouze nohu jednu. Paní u itelka K. H. tedy vychází z psychologických znalostí Piageta a podle n j a jeho psychických stádií klade nároky na d ti i sama na sebe ó co v-ěchno by ufl mohly a m ly p ed vstupem do -koly zvládnout.

Oblasti ve kterých se Piaget s paní u itelkou K. H. shodují:

Opakováním a sledováním se vylep-uje znalost projektivních pojm (rozli-ění pojm v t-í/men-í, perspektiva, vzdálenost/blízkost). Porozum ní prostoru a asu, p í innost, vnímání tvaru, azení, t íd ní, skládání. Výtvarnou inností se rozvíjí logika a tím se rozvíjí e dít te. Oba se shodují v tom, fle kresba má být hlavn hrou a má dít ti p sobit radost, má ho bavit a tak se nenásilnou formou dít rozvíjí. Paní u itelka K. H. z Piageta vychází a dále ho rozpracovává.

Kde se zcela neshodují:

Na kresbu je Piagetem pohlífleno pouze jako na vývoj, který sm uje od intelektuálního realismu, kde dít nakreslí i strom, který je zakrytý domem (cofl nazýváme transparentnost), k realismu zrakovému (kresba zachycuje jen to, co je vid t z ur ité perspektivy ó dít je schopné zobrazit p ekrývání, rozli-ít velikost zobrazovaných figur s ohledem na perspektivní postavení na výkresu).

Piaget se ve své knize zam uje hlavn na vývoj d tí a jejich vnímání, kdeflto paní u itelce K. H. jde o jejich pocity, emoce, proflitky, fantazii, jejich zku-ěnosti s realitou, p evedení kařdodenních zku-ěností a zářltek do výtvarného zobrazení.

Paní u itelka K. H. se na výtvarné innosti dívá jako na mořnost rozvoje d tí po emo ní i senzomotorické stránce, Piaget osv tluje vývoj zdravého dít te a jeho vnímání v r zném vývojovém období. Piaget popisuje, fle by dít m lo ve svém vývoji kresby dojít ke zrakovému realismu a fle vyjád-ění d tské kresby je popisem vývoje dít te

Oba se shodují v tom, že podnětné prostředí pomáhají dítěti dozrát a správně se vyvíjet.

Paní učitelce K. H. záleží na tom, aby mohlo dítě tvořit, aby se ve své tvorbě zlepšilo. Hodnotí dítě individuálně tak, jak došlo k vývoji v rámci jejich schopností, proto dítě zná delší dobu, takže je možné rozvíjet a pracovat s nimi i díky navázaným vztahům. Dále jí jde o to, aby dítě udrželo motivovaně pro výtvarné tvoření. Oproti Piagetovi se nezabývá pouze tím, zda jsou děti v konkrétním věku ve vývoji kresby napřed i pozadu, ale i zda jsou děti spokojené a tvoří s radostí.

Pedagog má zůstat pedagogem a ne psychologem, který kresbu rozebírá z jiného pohledu. Má se snažit, aby dítě mělo z tvoření radost, aby jim posílil sebevědomí a podporil jejich všeobecnou tvořivost, nikoliv diagnostikovat psychické obtíže, ani zaostalost. Pokud se pedagogovi zdá kresba jaksi jiná, zvláštní, pak má dítě doporučit k příslušnému odborníkovi.

4.3 Diskuse s teorií vývoje kresby podle J. Ufdila

Celá tato kapitola vychází z knihy: *ŠVýtvarná výchova v předškolním věku* od J. Ufdila.

Paní učitelka K. H. tuto literaturu ve své práci využívá a pomáhá jí k vytvoření výtvarných bodů v třídním vzdělávacím plánu, proto ji zde chci uvést. Zároveň chci tuto knihu i dále pouštět ve své praxi.

Níže uvedené znaky kreseb se týkají dětí přibližně od věku pěti let a postupně přecházejí až do věku sedmi let. Byly pomocí pro stanovení si vlastních cílů pro paní učitelku K. H. Jsou shrnuty a popsány v knize: *ŠDidaktika VV I.* od paní Hazukové a vycházejí z názorů J. Ufdila.

- ❖ Rozvoj kreslíského zobrazování
- ❖ Grafické znaky výrazněji orientovány k vizuální podobě
- ❖ Trup figury by již měl být znázorněn dalším kolem, figura je vždy zpraveně, ruce jsou k trupu připojeny v různé výšce
- ❖ Objevuje se dominantní znak, který se v představě spojuje s konkrétním předmětem a souvisí s podobnými
- ❖ Vzniká útvar, který se zachová v představě a dítě je schopné nakreslit ho znovu (ovál = hlava, jablko, rybník, tělo, ...)

o sobuje novému podn tu a p íbírá nové znaky ó

- ❖ Forma je ovlivn na podobností bez ohledu na optickou podobu
- ❖ Odklon od stereotypního symbolu a jeho uřívání
- ❖ Diferencování znak (proporce jsou jiné u maminky a hol í ky, atributy mohou být u maminky náu–nice a u hol í ky aktovka)
- ❖ kolem 6. roku má t lo v–echny kon etiny ó úplný panák
- ❖ Vytvá ení grafických typ (podob pro v ci i lidi)
- ❖ P íbívá detail na kresb lidské figury spolu s r stem mentální úrovn

Po –estém roce:

- ❖ dít jifl nasazuje pařle k trupu, ne k hlav !
- ❖ rozdvojený obrys nohou
- ❖ hlava má vlasovou pokrývku
- ❖ dít jifl ob as zobrazuje muřle a flenu jinak, vnímá rozdíly
- ❖ p íbívají figu e dal–í p ívlastky (sukn , klobouk, boty, kalhoty, ...)
- ❖ nazna uje hmotnost ó vybarvením t la, dvojdimenzionárností kon etin
- ❖ dít kreslí rádo to, na co si vzpomíná, co zná, co ho zajímá
- ❖ astá transparence (pr hlednost ó rentgenové vid ní)
- ❖ skláp ní (podél osy ó d ti v kruhu)
- ❖ nutná p edstavivost
- ❖ znázorn ný pohyb
- ❖ alespo smí–ený profil, v 7. roce jifl profil úplný
- ❖ výtvarné vypráv ní ó zachycen d j na jednom obrázku
- ❖ nepom rnosti v proporcích, asté deformace jsou v souvislosti s funk ností
- ❖ výtvarná zjednodu–ení mají charakter škratkyõ, dít bylo upoutáno ur itým znakem p edstavy a dává své p edstav zájem v nadsázce
- ❖ zosob ující dynamismus ó p ená–ení znak z jedné p edstavy na druhou
- ❖ antropomorfismus ó p ená–ení lidských znak na zví ata, p ípadn v ci
- ❖ grafoidismus ó naklán ní kresby ve sm ru budoucího písma a s ním souvisí i zakulacování ostrých a pravých úhl a jeden tvar p echází špísa skyõ do druhého
- ❖ R- princip ó záliba v ostrém odli–ení obou základních sm r .

matismus ó tendence opakovat jednoduché a ufl
ošení detail obrazu tak, fle to p ímo odporuje

skute nosti. Brzda kreslí ského vývoje

- ❖ rytmus, opakování, symetrie ó v d tské kresb i malb , základem kompozi ních schopností (umis ování hlavního motivu na osu, azení objekt v pravidelných intervalech do pásu)

šVýtvarné innosti p edstavují jeden ze zp sob , jimifl si dít osvojuje okolní skute nost. Jejich prost ednictvím si zároveň ujas uje souvislosti a vztahy mezi v cmi a lidmi, pop ípad i mezi lidmi navzájem. Výtvarný projev nikdy není jen popisem vn j-ího vzhledu v cí, vřdy obsahuje i moment jejich hodnocení a citového vztahu k nim. Je tedy i zvlá-tním druhem sebevýrazu, lze z n ho vy íst znaky d tské individuality, které se do n ho promítá.õ (Ufdil, 1980, s. 10)

Ufdil zd raz uje, fle tvorba má být co nejvíce kreativní. Má se probouzet touha tvo ít, imaginace.

šJe z ejmé, fle vedení výtvarné innosti vyřladuje od u ítelky mnoho taktu, pochopení a bezpochyby i dobrých znalostí psychologické stránky výtvarného projevu.õ (Ufdil, 1980, s. 10) Z tohoto dvodu se zajímám o výtvarnou tvorbu, o vedení výtvarných inností a o vznik a pr b h d tské tvorby obecn . Domnívám se, fle ani v hudební, ani v t lesné, rozumové i jiné výchovné slofice, která je za azena v p ed-kolním vzd lávání, se nedá ud lat tolik chyb jako v tvorb výtvarné. Výtvarná tvorba d tí je velmi úzce spojena s jejich psychickou stránkou, podv domím i nev domím. S d tskými sny, my-lenkami, starostmi a problémy, a proto musí být u ítel ve -kolce velmi citlivý a musí jemn a empaticky hodnotit výsledky d tských prací.

Myslím si, fle je d leflit j-í (a v tom se shodují s paní u ítelkou K. H.), aby si d tí vybudovaly kladný vztah k tvo ení, k výtvarné výchov , nefl aby byly striktn dodrřeny v-echna kritéria, na základ kterých jsou díla hodnocena.

šDob e vedená výchova má p íspívat k pochopení vztah mezi architekturou a jejím okolím, vytvá í smysl pro rovnovážné p sobení v-ech sloflek na-eho hmotného okolí, pop ípad i pro jejich soulad, neobvyklost, typi nost, novost nebo výjime nost.õ

šUfl z toho, co jsme nazna íli, vysvítá, fle mravní zisk souvisí ve výtvarné výchov dost t sn s pofladavkem tvo ivosti.õ (Ufdil, 1980, s. 11) Ta bývá n kdy zjednodu-en charakterizována jako šsoust ed ní se na daný výkonõ.

... soustředění zahrnovalo v sobě všechny složky představování, myšlení, ...). Tvořivost tedy není synonymem vytrvalosti, setrvání u práce, ale naopak tvořivá práce hledá, je neklidná, může se objevovat nespokojenost se sebou samým, objevuje se i tlak, přerušování ...
Špatně ovšem tvořivost předpokládá, že dítě je dostatečně citlivé k podnětům zvenčí, k dojmům, že se však tato jeho citlivost týká i vlastní práce, jejího vývoje, vlastního vzniku výtvaru.

Špatně ovšem pozadí tvořivého procesu není ještě dost probádáno. Ten, kdo umí pracovat tvořivě, se však obyčejně vyznačuje určitou psychickou pohyblivostí, schopností přizpůsobit se novým situacím, tlakem z náhod, přizpůsobovat technický postup mluví se představa, poufít, co se v dané chvíli nabízí a kdyby to třeba není obvyklé. Tvořivá práce se nevyznačuje ustáleným postupem a úhledným výsledkem. Je spíše charakterizována nutkavou potřebou dojít k cíli svého.

Je třeba dodat, že ani tvořivost není schopna se rozvíjet bez přírodních podnětů, znalostí, konkrétních představ a dovedností. Předpokladem tvořivosti je co nejširší základní zájem a živých představ. Jen úkol, který opravdu zajímá, může být zvládnut tvořivě. Ani tvořivost nesmí být přepínána, zejména kladením úkolů, které neodpovídají vku a jejich řešení by nemuselo být úspěšné. (Ufdil, 1980, s. 12)

Špatně ovšem dítí stejného vku se sobě značně podobají, takže máme hovořit o stadiálním vývoji, jenž se týká určitých vkových stupňů. Takový vývoj má však značnou nepravidelnost; pod vlivem úkolu, který před dítětem stojí, se někdy nečekaně urychlí, dítě jako by špatně eskakovalo to, co logika vývoje předpokládala. Jindy zas setrvává malý kreslí velice dlouho u získaných grafických představ a nesnaží se vytvořit nové, dokonalejší. Blíží pohled do dětského kolektivu vede rychle k tomu, že vedle podobností daných stejným vkem dítí rozeznáváme i rozdíly, je-li jsou dány psychickým typem dítěte. Někdy se nám zdá, že nacházíme souvislosti mezi celkovou inteligencí dítěte a jeho výtvarným projevem. Nemýlíme se však? Není dětský projev a jeho úroveň spíše výrazem určitého specifického nadání? (Ufdil, 1980, s. 20)

Proto se snažíme chápat výtvarný projev dítěte v souvislosti s celou jeho psychikou, s jejími obecnými funkcemi (vnímáním, myšlením, představováním) a máme vždy v patrnosti vku dítěte. Z toho vyplývá i naše povinnost respektovat zvláštnosti dětského zobrazení skutečnosti, nevidět v nich nesprávnosti a chyby jen proto, že dítě kreslí v zásadě jinak než dospělý.

na popis za átk d tského tvo ení, které je spjaté
opy. První áraní je tedy blízké h e, ale na rozdíl
od ní zanechává n co relativn trvalého ó stopu ó áru. Dále se v nuje obsahu d tských
kreseb ó kdy nejprve obsah není íroký, ale stabilní, vyskytují se jen izolované
p edstavy. Dít je d sledn antropocentrické, a tak šlidská postava tvo í dlouho v t-inu
šobsahuõ jeho kreseb a s ní postupn í to, co s lov kem t sn souvisí.õ (Ufdil, 1980, s.
24.) Následuje popis vývoje grafických typ , kde uvádí, jak se šobohacuje vnit ní
skladba, p íbývá podrobností a proporce se m ní tak, fle se šgrafický typõ stále víc blíží
reálnému vzhledu v cí.

Dít se snaží kresbou vypráv t a tak mezi tím, co dít vidí a co zobrazuje, je
vfdy rozdíl. Ufdil dále popisuje, jak se vyvíjí grafický typ lidské figury, grafický typ
zví ecí figury, jak se m ní vzhled dom , strom , dopravních prost edk .

Dále se zabývá rozvojem výtvarného projevu v prostoru a objemu z pohledu
d tských kreseb a popisuje, jak dít kreslí r zné figury pr hledn za ú elem zobrazení
obsahu, zobrazuje si dolní okraj tzv. šzákladní áruõ jako zem a horní áru jako nebe.
Dít ásto zobrazuje prostor šskláp nímõ, cofl je plo-né uspo ádání prostoru, je to
zp sob, kdy nic nez stane zakryto a v-echo se dá nakreslit tak, aby se uplatnil
charakteristický obrys zobrazovaných p edm t .

Po 6. roce n které d ti sami dosp jí k jakési sbíhavé perspektiv , dovedou uflít
podhled (flabí perspektivu) a tím se snaží p íblífit se co nejvíce realit . Dít ásto
vyuflívá obrácené perspektivy (to, co je blífle spodnímu okraji je men-í nefl to, co je dále
na obrázku).

Mezi 6. a 7. rokem leckteré dít jifl dokáfle zobrazit horizont (ára odd lující
nebe a zemi) a je schopné zobrazovat figury na výkrese umíst né perspektivn . M fleme
se setkat i s pokusem vyzna ít prázdny prostor jako n co reálného.

Pokud p ed-kolní dít zobrazuje figury s p ekrýváním, dá se jifl uvaflvat
o nadání. Zde jifl siln p sobila vizuální vzpomínka. Tõstileté d ti mají pot ebu
šzobrazovat v cí tak, jak by je vid l pozorovatel p ed svýma o ima.õ (Ufdil, 1980,
s 43.)

Dít p ed-kolního v ku vyuflívá ásto ve svých kresbách výtvarného vypráv ní,
kdy n kolik významných situací celého d je (n kdy symbolizovaného jen n kolika
postavami í v cmi) je zahrnuto do jedné kresby. Zde dít neuflívá fládného pravidla
jako tení zleva doprava a scénky rozmis uje po plo-e nahodile.

n kdy málo srozumitelná, ale musíme si jich váflit.

en se záflitkem z vypráv ného d je.õ

Pozorujeme-li d tské kresby, neubráníme se dojmu, fle se tu uplatní pravidelnosti, které jsou zvlá– typické a neplatí pro dosp lé. Je to n kolik princip n kdy ozna ovaných jako chyby v d tském vnímání (jsou rozepsané v bodech vý–e zmi ovaných).

J. Ufdil rozd luje typy kreslí na extravertní a introvertní. Typ extravertní m fle být je–t enumerativní, který se snaflí vystihnout zobrazované v ci nazna ením jejich d leflitých i mén d leflitých ástí. Mezi t mito typy kreslí je mnoho specialist , kte í znají v–echny detaily konkrétní figury (auto, letadlo, k , ...).

U typu introvertn expresivního rozhoduje záflitek. Mnoho typ do sebe voln p echází a r zn se dopl ují, a proto nem fleme asto zcela jednozna n rozhodnout, o který typ se jedná. I kdyfl spolu d tská kresba a inteligence dít te souvisí, je nutné být opatrný p i posuzování v kové zralosti na základ kreseb.

J. Ufdil ve své knize zd raz uje podporu kreativity d tí, originalitu a tv r í elán rad ji, nefl zdlouhavé vysv tlování, stálé zasahování u itelky do práce d tí a jednotnou švýrobuõ stejných prací (nap . –ablon).

Zd raz uje, fle d ti mají být motivovány k tvorb hlavn vlastním proflitkem, zku–eností, záflitkem, i z vlastní iniciativy. Motivace má být krátká, stru ná, má jen osv flit p edstavy.

Zmi uje se i o ostatních výchovných innostech v mate ské –kole, se kterými by m la být výtvarná výchova propojena. Zvlá–t pak s r znými akcemi –koly, t ídy, navazovat na to, co d ti zafily, ímfl se samotný záflitek stává motivací.

Shoduje se s paní u itelkou K. H. i v tom, fle bychom m li být velice citliví k hodnocení a vystavování d tských prací. I kdyfl výkres dít te nespl uje na–e pofladavky, které jsme k danému tématu na d ti m li, je d leflité, aby výkresy d tí byly vystaveny v–echny.

Paní u itelka K. H. k výkres m p iloflí sepsané téma, p ípadn motivaci a kritéria hodnocení, takfle si kafldí rodi m fle výkres svého dít te porovnat s kritérii a s výkresy ostatních d tí a ud lat si obrázek o tom, jak dalece jeho dít stanovené cíle splnilo.

Autor J. Ufdil se s paní u itelkou K. H. rozchází v názoru na archivování d tských prací. šVýsledky výtvarné práce dokládají ve svém celku dlouhodobý psychický i výtvarný vývoj dít te. V tomto sm ru mají ov–em význam p edev–ím ty

... a obsahují zápis uitel iných post eh õ. Popisuje, jak výkresy archivovat a dále se v nuje d vod m, pro které je archivace uflite ná. šUkládáme-li výtvarné práce d tí podle jednotlivých témat, máme p ehled, jak celá t ída úkol zvládla; projeví se kvalita pedagogického vedení, tvo ivá aktivita d tí i jiné pedagogicko-psychologické aspekty, které mohou být pro uitelku vodítkem pro zlep-ení práce nejen v oblasti výtvarné, ale i v oblasti profiltkové sféry rozumové výchovy.õ (Ufdil, 1980, s. 147).

4.3.1 Co více se mohu z kreseb d tí dozv d t, podle J. Ufdila?

Z knihy šVýtvarná výchova v p ed-kolním v kuõ se mohu dozv d t, které kresby jsou v ur ítém v ku je-t v norm ó pr m rné, které jsou nadpr m rné a které jsou pod pr m rem.

Autor se ve své knize zabývá otázkami jako nap .: jaký význam a místo má výtvarná výchova v mate ské -kole, jak vzniká a jak se rozvíjí d tský výtvarný projev, mofné nám ty a úkoly pro praxi, ale zam uje se i na psychologické otázky motivace d tí, povzbuzování k innostem a k práci, vzbuzování kreativity a touhy tvo it samostatn . Dít šmusí v d t, fle uitelka jeho práci p eje, fle je nebude kárat, jestlifé prvotní odvaha a kone ný výsledek nebudou v rovnováze.õ (Ufdil, 1980, s.69)

Dále upozor uje uitelky mate ských -kol, jak k ehká bytost dít je, jak musíme budovat jeho zdravé sebev domí a jak skrze na-e ohodnocení, i -patn poloflenou otázku na jeho obrázek typu: šNo, co to je?õ m fleme nejen dít ti zni it chu pro celou výtvarnou tvo ivost, zma it jeho kreativitu, nápaditost, odvahu, snahu, originalitu, ale i jeho sebev domí závislé na povzbudivých slovech z okolí, na slovech uji-t ní, podpory a ocen ní. šP i výtvarné práci je v sázce d tské sebev domí; je neoby ejn zranitelné, ale na druhé stran má zas sklon k nadm rnému r stu. Aby dosáhlo správné proporce, musí být šffivenoõ uitel iným uznáním ó av-ak práv to zas musí brát svá m ítka z práce v-ech d tí, celého kolektivu.õ (Ufdil, 1980, s.69).

Dále se v knize dozvídáme, fle je chybou, kdyfl paní uitelka dlouze popisuje, pou uje a vysv tluje, co mají d tí vytvo it. N kolikrát se v knize objevuje v ta, i kdyfl v r zném zn ní: š innost ve výtvarné výchov je nerozlu n spjata s ostatní inností v mate ské -kole, zejména s ízeným pozorováním a s rozumovou výchovou, a kaflde téma, ke kterému se uitelka spolu s d tmi rozhodla, má navazovat na zku-enost získanou ve -kole, v rodin , ve volném ase apod. Bylo by pozd za ít s p ípravou afl na za átku výtvarného zam stnání d tí.õ (Ufdil, 1980, s.69).

robn v-em výtvarným innostem, cofl je kreslení, íní plo-né i prostorové. Kafldou z t chto inností rozepisuje z pohledu t ech v kových oblastí d tí ve -kolce a u v-ech oblastí se v nuje charakteristice innosti, metodickému vedení, organizaci práce, hodnocení a ukázce výtvarné innosti.

Knih je provázána obrázky d tí p ed-kolního v ku, kterými dokresluje to, o em pí-e. M fle tedy u itelkám mate ských -kol pomoci získat pot ebné i roz-í ené v domosti z oblasti výtvarné výchovy pro d tí p ed-kolního v ku, získat ur itou citlivost pro motivaci a hodnocení d tí a také ur itý objektivní pohled na kresby d tí.

Paní u itelka K. H. ke své práci knihy od J. Ufdila vyufflívá a to nejen k teoretickým osnovám, ale i ke kafldodenní práci. V této výtvarn zam ené fakultní -kolce s paní u itelkou, která se výtvarnými innostmi zabývá a má pro n cit, je výtvarná výchova vzorová. Probíhá zde tak, jak by v ideálních p ípadech probíhat m la. Paní u itelka má s d tmi tohoto v ku dostatek zku-eností na to, aby v d la, co po nich chtít a co od nich o ekávat.

Bohufel takto optimáln to ale neprobíhá v-ude. Kdyfl se lov k podívá do jiné mate ské -koly, objeví zde nepedagogický personál, mnohdy s prvky vyho ení, kde výtvarnou inností je asto chápáno vybarvení jifl vyst ihnutých obrys škv tiny obecně, r zných tvar zví átek nebo p ípadn vybarvování omalovánek. Chybí zde ty nejd leflit j-í cíle, které má paní u itelka K. H. i Jaromír Ufdil spole né a jimifl jsou kreativita, rozhodování, fantazie, cit pro esteti no, spolupráce a nápaditost, ale hlavn kladný vztah k výtvarné výchov a k tvo ivým innostem obecn .

4.4 Diskuse s teorií chyby ve výtvarné výchov jako prost edku vývoje kresby

Podle J. Slavíka chyba jako taková ve výtvarné tvorb neexistuje. Tato tvorba by nem la být hodnocena z pohledu správnosti a vizuální p esnosti, ale je velmi asto fantazijní a jedná se v ní o krásu a um ní. Kvalitou tvorby je originalita a ta nem fle být objektivn posouzena. Pokud dílo chceme posuzovat z hlediska správnosti, musíme si stanovit, eho m lo být dosafleno a co bylo prost edkem k dosaflení cíle. šProjevem chyby je tedy nep ípuštná odchylka od stanoveného výsledku (cíle) a/nebo -patné ufflití prost edk na cest k n mu.õ (Slavík, 1994, s 119)

arné tvorb lze dívat jako na odchylku jakýchsi
fe být chápána jako kreativní a novátorský p ístup,
jehoí správnost i nevhodnost se ukáfe afl v budoucnosti. Od chyby se autor dostává
k pojmu alterace ó zásahu do díla. Alteraci rozd luje na znehodnocující, zhodnocující
a neovliv ující.

Podstatou zásahu, který dílo zhodnocuje i znehodnocuje, je zm na jeho
harmonie ó slad nosti na konstitutivní prvky díla. Cofl znamená, fe ú inná alterace m ní
úrove integrity díla.

Integrita je zde chápána jako jednota, harmonie v-ech skladebných prvk díla.
Chyba integrity bývá nap íklad u iteli ásto vyjad ována slovy: šje to nevyváfenéõ,
šp íli- kontrastní, chaotickéõ atd. I kdyfl je integrita v estetickém hodnocení díla
nezbytná, pro posouzení celkové kvality díla nesta í. Na dílo se musíme dívat jako
na celek, který je n jak logicky roz len n a tím je komplexita, vyjad ující míru
slofitosti, multidimenzionality, r znorodosti konstitutivních rys díla. ím je celek
slofit j-í, roz len n j-í, tím více zásah do díla je moflných a zároveň r st komplexity
komplikuje snahy po dosafení jeho celkové integrity. Kdyfl jsou v díle chyby
v komplexit , bývají u iteli ozna ovány v tami: što je chudéõ, šje to málo rozmanitéõ.

O tom díle, kde v-echny seriózní pokusy o zm ny (alterace) budou zvy-ovat
jeho integritu, m fme prohlásit, fe není esteticky kvalitní. šTam, kde kaíká zm na
p íná-í zlep-ení, kvalita evidentn chybí.õ (Slavík, 1994, s 124)

Proto lze marnou snahu o vylep-ení díla považovat za p íznak jeho estetické
správnosti. Pokud tedy neobjevíme lep-í alternativu, musíme p ípustit kvality té
p vodní.

K posouzení tv r í um lecké kvality je nejp íléhav j-í kritérium intenzity (síly
výrazu, expresivity). Um ní m fe vzbuzovat silný nesouhlas, ale nemá být p íjímáno
lhostejn . Platnost um leckého soudu v-ak ani kritérium intenzity nemusí potvrzovat.
Intenzita bude prokazována afl postupem ásu, ukáfe se v síle vlivu, který bude mít
posuzované dílo na vývoj um ní, estetických norem a kultury obecn . Proto je soud
o um lecké kvalit druhem prognózy.

šChyba sama o sob v tv r í výchov nic neznamená, d leíitý je
psychodidaktický kontext chyby: jak u ítel p ístupuje k hodnocení, jak u í své fláky
p ístupovat k chybám a zacházet s nimi.õ (Slavík, 1994, s 125-126)

Do rozhovoru dít te a u ítele nad dílem by m l být vnesen návrh jiného
moflného ó alternativního e-ení, protofe to m fe dít ti roz-í it schopnost vnímání

druhých. Vidět úkol z jiné perspektivy a i u iteli to
zadal tak, aby v t-ina d tí pochopila, co od nich

fládá.

Podle Slavíka d ti sice s radostí tvo í, ale jen málo se u í hledat, rozum t
a chápat. ŠJe to -koda, nebo práv tvo iv výrazová výchova má jedine né
a nenahraditelné možnosti v p ekonávání tíflivé -kolní rozpolcenosti mezi poznatkem
a proffitkem.õ (Slavík, 1994, s 127)

Slovo šchybaõ by m lo být u itelem podáno tak, aby d ti nem ly pocit viny
z proh e-ku proti správnosti.

Z textu vyplývá, fle direktivita a úzkost k tv r í výchov nepat í. Ur it v-ak
v ní má místo dialog, setkávání a st etávání názor a hodnot, hledání konsenzu i úcta
k tomu, co jifl bylo vytvo eno. Proto je dobré uvařlovat o tom, co pro tv r í výchovu
znamenaají normy a chyby. Asi bychom je m li chápat jako nutná zastavení na tv r í
cest k moudrosti.

**Jak by tedy m l postupovat u itel mate ské -koly po p e tení tohoto lánku a jaké
by si m l pro svou výuku vzít ponau ení?**

U itel musí být lov k esteticky senzitivní a má p íslu-né znalosti (nesmí být
šdiletantem v imaginaciõ). M l by v mate ské -kole zvolit normativn estetické pojetí
výchovy.

S tím, fle normativní pojetí hodnocení by m lo být spí-e dialogické (rozhodn ne
direktivní, m lo by se spole n se flákem dojít k tomu, jak v-e vytvo it lépe). T mito
rozhovory se tvo í i základ smysluplné komunikace. P esto by m la být vymezena
v mate ské -kole innost, kdy se u itel v nuje kreativn expresivnímu pojetí výchovy =
zam eno na hravost a u itel je tolerantní k odli-nostem v flákov vnímání sv ta.

Paní u itelka K. H. svou výukou tyto cíle napl uje.

Učitel v mateřské škole musí být člověk esteticky senzitivní a měl by mít kvalitní pedagogické vzdělání. Měl by se dobře orientovat ve výtvarné výchově i vývojové psychologii. Měl by získat citlivost pro motivaci a hodnocení dětí a také určitý objektivní pohled na kresby dětí a zároveň by měl být tolerantní k odlišnostem v způsobu vnímání světa. Ve škole, kam jsem docházela, tato kritéria nejvíce splňovala paní učitelka K. H., která mi byla pomocníkem, rádcem i učitelem v jedné osobě.

Ve své práci jsem chtěla zjistit, jak se s dětmi pedagogička v současnosti pracuje ve výtvarných činnostech v konkrétní mateřské škole zaměřené na výtvarnou výchovu. To se mi také povedlo díky tomu, že jsem mohla paní učitelku K.H. pozorovat při práci s dětmi, učít se jak s dětmi vhodně ve výtvarných činnostech pracovat abych dosáhla určité vývojové úrovně dětské kresby a aby výtvarné práce dětem bavily. Dále díky rozhovoru s paní učitelkou i dalšími učitelkami, které mi byly nápomocné ve svých radách a zkušenostech.

Podle slov paní PaedDr. Heleny Hazukové, CSc.: *„Cílem pedagogické výchovy je zabezpečovat všestranný harmonický rozvoj dětí raného věku do 6 let tak, aby v prvním roce svého života byly schopné úspěšně začlenit do soustavného vzdělávacího procesu v základní škole.“*

Všestranný harmonický rozvoj dětí v pedagogickém období zahrnuje jak oblast tělesnou, tak rozumovou, citovou, mravní, pracovní i estetickou. (Hazuková, *„Máma“*, 1986, str. 90) Doufám, že se mi v mé praxi bude dařit propojovat takto všestranné vzdělávací oblasti a že budu dětem všestranně rozvíjet tak, aby byly připravené včas na vstup do prvních tříd.

6. LITERATURA

- HAZUKOVÁ, H., TAMTULA, P.: Didaktika výtvarné výchovy I. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. 159 s.
- PEJCHALOVÁ, Z.: Osvojování kresby d tmi p ed-kolního v ku (3, 4 - 5letými). (Diplomová práce.) Praha, Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta 2010
- PIAGET, J., INHELDEROVÁ, B.: Psychologie dítěte. Praha: Portál, 2007. 143 s. ISBN 978-80-7367-263-8
- UŘEDIL, J., TAMINKOVÁ, E.: Výtvarná výchova v p ed-kolním v ku. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. 191 s.

časopis:

- SLAVÍK, J.: Problém chyby v tvořiv výrazové výchově. Pedagogika, XLIV, .2, 1994/44, s. 119 - 128

Neti-t ná publikace:

- Třídenní vzdělávací plán třídy 3.B.